

JAZYKOVEDNÝ ZÁPISNÍK

ROČNÍK 37 – 38
2018 – 2019

BULLETIN
SLOVENSKEJ JAZYKOVEDNEJ SPOLOČNOSTI
PRI JAZYKOVEDNOM ÚSTAVE ĽUDOVÍTA ŠTÚRA SAV

JAZYKOVEDNÝ ZÁPISNÍK

ROČNÍK 37 – 38
2018 – 2019

Bratislava
Slovenská jazykovedná spoločnosť
pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV
2020

Slovenská jazykovedná spoločnosť pri JÚLŠ SAV
Panská 26
811 01 Bratislava

Zostavovateľka: Katarína Gajdošová

JAZYKOVEDNÝ ZÁPISNÍK

ROČNÍK 37 – 38

2018 – 2019

Obsah

Správa o činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV za obdobie od 29. 11. 2017 do 14. 11. 2019.....	6
Zápisnica z Valného zhromaždenia Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, konaného 14. 11. 2019 v Bratislave.....	11
XXVII. kolokvium mladých jazykovedcov.....	16
XXVIII. kolokvium mladých jazykovedcov.....	16
Zoznam prednášok, seminárov a konferencií uskutočnených v rámci činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri JÚĽŠ SAV v rokoch 2018 – 2019.....	18
Tézy prednášok.....	21
Rok 2018.....	21
Ingrid Hrubaničová: <i>Jazykové poradenstvo JÚĽŠ a jeho využitie pri príprave nových pravidiel či príručky súčasnej slovenčiny</i>	21
Ľudmila Liptáková: <i>Výskumné výzvy edukačnej lingvistiky na Slovensku</i>	21
Miloslav Vondráček: <i>Argot – funkční vymezení</i>	24
Jana Marie Tušková: <i>Postupy a metody kritického myšlení ve výuce češtiny pro cizince</i> ...	25
Pavol Žigo: <i>Identifikácia jazykových zmien a bežné myslenie používateľa</i>	25
Rok 2019.....	26
Ondřej Šefčík: <i>Reformy české ortografie v první polovině 19. století, Hanka, Herkeľ a skrytý panslavismus</i>	26
Marianna Sedláková: <i>Ako hlboko do histórie slovenčiny siahajú najnovšie dialektologické výskumy východoslovenských nárečí?</i>	29
Príspevky prednesené na 14. celoslovenskom stretnutí jazykovedcov (13. – 14. november 2019, Bratislava).....	33
Mária Ďurkovská ¹ – Tünde Tušková ² – Alžbeta Uhrinová ² : <i>Skúmanie stavu a fungovania slovenského národnostného školstva v Maďarsku</i>	33
Jana Pekarovičová: <i>Publikácie a projekty z dielne Studia Academica Slovaca</i>	38
Marianna Sedláková – Lena Ivančová: <i>Výskumné zameranie KSSFaK FF UPJŠ v Košiciach; jazykoveda (aj) v študijnom programe masmediálne štúdiá</i>	42
Iveta Valentová: <i>Výskum lexiky slovenských terénnych názvov</i>	44
Andrej Závodný: <i>Vedeckovýskumné a publikačné aktivity na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave v rokoch 2017 – 2019</i> ...	49
Zoznam členov SJS pri JÚĽŠ SAV v roku 2018.....	54
Zoznam členov SJS pri JÚĽŠ SAV v roku 2019.....	56

Správa o činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV za obdobie od 29. 11. 2017 do 14. 11. 2019

1. V predchádzajúcom funkčnom období viedol SJS pri JÚLŠ SAV výbor zvolený na Valnom zhromaždení 14. 11. 2017 v tomto zložení:

- predsedníčka: prom. fil. Adriana Ferenčíková, CSc.,
- podpredseda: prof. PhDr. Slavomír Ondrejovič, DrSc.
- vedecká tajomníčka: Mgr. Katarína Gajdošová, Ph.D.
- hospodárka: Mgr. Daniela Majchráková, PhD., od mája 2019 z poverenia výboru SJS
Natália Kolenčíková

Členmi výboru SJS boli tiež Mgr. Bronislava Chocholová, PhD., PhDr. Alexandra Jarošová, CSc., doc. Mgr. Gabriela Múcsková, PhD., Mgr. Iveta Valentová, PhD., a doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD., ako aj predsedovia pobočiek: v Banskej Bystrici – Mgr. Lujza Urbancová, PhD., v Prešove – doc. Mgr. Martina Ivanová, PhD., v Nitre – Mgr. Renáta Hlavatá, PhD., v Ružomberku – doc. PhDr. Dana Baláková, PhD., a v Trnave PaedDr. Andrej Závodný, PhD. Revízorkami boli Mgr. Iveta Vančová a Mgr. Renáta Ondrejková. Výbor sa v širšom zložení schádzal raz ročne na začiatku kalendárneho roka pri plánovaní činnosti a v užšom zložení priebežne počas roka podľa aktuálnych potrieb SJS pri JÚLŠ SAV, ktoré vyplývali z organizovania konkrétnych podujatí.

2. Členskú základňu SJS pri JÚLŠ SAV dnes tvorí 141 členov. V priebehu uplynulého funkčného obdobia navždy opustili rady členov SJS pri JÚLŠ SAV PhDr. Emília Porubská, PhDr. Milan Majtán, DrSc., doc. PhDr. Ján Bosák, CSc., Dr. h. c. prof. PhDr. Ján Findra, DrSc., doc. PhDr. Miloslav Darovec, CSc.

Výbor na svojich zasadnutiach schválil prijatie troch nových členov (František Šimon, Dominika Čmehýlová-Rašová, Patrik Petráš).

3. Slovenská jazykovedná spoločnosť pri JÚLŠ SAV vo funkčnom období od 29. 11. 2017 do 14. 11. 2019 pokračovala vo svojich aktivitách, ktorými sú podľa Stanov SJS pri JÚLŠ SAV predovšetkým:

- popularizačná činnosť v oblasti jazykovedy realizovaná priebežne v prednáškach;
- organizačná činnosť a príprava, resp. spolupráca pri príprave, vedeckých podujatí, seminárov a konferencií;

- edičná činnosť spočívajúca v redakčnej príprave odborných materiálov a ich publikovaní v záujme popularizácie jazykovedy.

Prednášková činnosť

V rámci SJS pri JÚLŠ SAV sa vo všetkých pobočkách v priebehu vymedzeného obdobia organizovali najmä vedecké prednášky.

V Banskej Bystrici sa uskutočnilo 19 podujatí, z toho 17 odborných prednášok, ktoré predniesli A. Záborská (*Príde Slovenka do amerického baru... (Etnolingvistická sonda do amerického etnického humoru)*), L. N. Beľajeva (*Теория и практика современной компьютерной лингвистики (Teória a prax súčasnej počítačovej lingvistiky)*), I. P. Lysakova (*Социолингвистическая методика изучения советской прессы: исторический и теоретический аспекты (Sociolingvistická metodika výskumu sovietskej tlače: historické a teoretické aspekty)*), M. Marvanová (*Historické aspekty vo vývoji češtiny v role domáceho spisovného jazyka*), M. Vondráček (*Redefinícia slangu, argotu a profesijnej reči (so zameraním na argot)*), J. M. Tušková (*Postupy a metody kritického myšlení vo výučbe češtiny pre cudzincov*), J. Kačala (*Syntax konštrukcií s posesívnym významom*), H. Svobodová (*Metódy vo výučbe češtiny (slovenčiny) ako cudzieho jazyka*), P. Odaloš (*Štýl, pamäť a manipulácia v reláciách o veštení*), J. M. Tušková (*Variantní a dubletní tvary českých maskulinních oikonym a jejich fungování v komunikaci*), V. Gondeková (*Komunikačné koncepcie a reality TV*), L. Majerová a E. Melicherová (*O výučbe slovenského jazyka na gymnáziách*), V. Patráš (*K štylistike slovnej zásoby v aktuálnej e-publicistike*), S. Zolňanová (*Minoritné školstvo v Srbsku (so zameraním na výučbu slovenského jazyka)*), K. Gajdošová (*Slovenský národný korpus ako materiál a jazykový zdroj. Možnosti jeho využitia*), J. David (*Kde je Anděl? (Koncept krajiny ve výzkumu toponymie)*), D. Konstantinova (*Kondicionál v slovenčine a bulharčine s ohľadom na jazykovú etiketu*). Okrem prednášok sa v Banskej Bystrici uskutočnil aj seminár zameraný na používanie Slovenského národného korpusu pod vedením K. Gajdošovej a slávnostné zasadnutie členskej základne banskobystrickej pobočky a spriatelenej osôb.

V bratislavskej pobočke sa uskutočnilo 8 prednášok, pričom prednášajúcimi boli J. Levická (*Terminologický portál Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV*), I. Hrubaničová (*Jazykové poradenstvo Jazykovedného ústavu L. Štúra SAV a jeho využitie pri príprave nových pravidiel či príručky súčasnej slovenčiny*), P. Žigo (*Identifikácia jazykových zmien*

a bežné myslenie používateľa), E. Liptáková (*Výskumné výzvy edukačnej lingvistiky na Slovensku*), P. Kowalski a J. Wachtarczyková (*Parametrizácia vedy v Poľsku – jej prejavy a vplyv na spoločenskovedný výskum (aktuálna situácia v Inštitúte slavistiky Poľskej akadémie vied)*), O. Šefčík (*Reformy české ortografie v první polovině 19. století, Hanka, Herkeľ a skrytý panslavismus*), M. Šekli (*Lingvogeneze južnoslovanských jazykov*), J. David a J. Davidová Grogarová (*Český Fico, moravské Gabčíkovo (sémantika vlastních jmen – kolokace, tematizace)*).

V najmladšej – košickej – pobočke sa uskutočnili 3 prednášky: T. Hoskovec (*Pražský lingvistický kroužek a étos Československé republiky; Strukturalismus jako metodologie*) a M. Šimková (*Úvahy o možnostech současných (nielen) lingvistických výskumov z hľadiska ne/dostupnosti výskumného materiálu*).

V Nitre zaznelo 15 prednášok od prednášateľov: M. Diweg-Pukanec (*Ako písať záverečnú prácu*), E. Kralčák (*Štúrovo jazykovedné dielo; Mechanizmy dynamiky jazyka; Prečo je cyrilo-metodská tradícia súčasťou našich dejín*), Z. Kováčová (*Aspekty metafory z komunikačno-kognitívneho hľadiska*), M. Matiová (*Antropocentricko-kultúrny rozmer frazém v metaforicko-metonymických spojeniach; Antropocentrická a kultúrna determinovanosť jazykového obrazu sveta*), S. Koruniak (*Dejiny spisovnej slovenčiny v prostredí vojvodinských Slovákov*), J. Glovňa (*K aktuálnym otázkam jazykovej kultúry; Charakteristika jazyka Slovákov vo Vojvodine*), J. Kačala (*Syntax konštrukcií s posesívnym významom*), P. Petráš (*Využitie SNK v lingvistických výskumoch*), J. David (*Historická sémantika – stav a perspektivy mezioborové disciplíny*), D. Ivanova (*Univerbizácia v slovensko-bulharských kontaktoch*), G. Miššíková (*Lingvistická gramatika a jej využitie v analýze textu*).

V Prešove sa v tomto období uskutočnili 3 prednášky, konkrétne prednášky I. Ripku (*P. J. Šafárik – Slovanské starožitnosti*), K. Sikoru (*U podstaw polskiej grzeczności*) a M. Sokolovej (*Podnety z aktuálneho výskumu konjugácie pre morfológiu a lexikografiu*).

V Ružomberku odzneli štyri prednášky v podaní Z. Vychodilovej (*Konfrontační pohled na vybrané evropské jazyky (čeština – slovenština – ruština)*), L. Stěpanovej (*Internacionální frazeologie v ruštině, češtině a slovenštině*), K. Žeňuchovej (*Samo Cambel – slovenský jazykovedec (nie tak celkom) známy*) a M. Vondráčka (*Korpusová lingvistika*).

V Trnave sa uskutočnilo 6 prednášok a prednášajúcimi boli T. Hoskovec (*Pražský lingvistický kroužek a étos Československé republiky; Strukturalismus jako metodologie*),

M. Mikušiak (*Ako nezlyhať pri písaní; Píšeme záverečnú prácu*), J. Hladký a A. Závodný (*Čo prezrádzajú názvy slovenských riek*) a I. Horňanský (*Štandardizačné a reštandardizačné procesy v slovenskom názvosloví*).

Vedecké podujatia

Tradičné, Slovenskou jazykovednou spoločnosťou pravidelne organizované podujatie Kolokvium mladých jazykovedcov sa v roku 2018 uskutočnilo v Banskej Bystrici ako XXVII. v poradí. V dňoch 21. – 23. november privítal hotel Šachtičky v Banskej Bystrici 34 účastníkov a účastníčok (Slovensko [16]; Česká republika [11]; Ukrajina [4]; Poľsko [3]). Prednesené príspevky reflektovali aktuálne teoretické a empirické okruhy domácej i zahraničnej lexikológie, onomastiky, analýzy mediálneho diskurzu, teórie komunikácie, morfológie, štylistiky, etnolingvistiky, komparatívnej a korpusovej lingvistiky, historickej gramatiky a dejín spisovného jazyka, ale aj iných lingvistických či pomedzných disciplín.

SJS pri JÚĽŠ SAV sa (spolu s JÚĽŠ SAV alebo s jednotlivými fakultami, kde pobočky pracujú) organizačne podieľala aj na príprave nasledujúcich vedeckých podujatí.

Banskobystrická pobočka SJS pri JÚĽŠ SAV v spolupráci s Katedrou slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici zorganizovala v dňoch 12. – 13. septembra 2018 10. medzinárodnú vedeckú konferenciu o komunikácii s názvom *Komunikácia v odborných reflexiách*. K dispozícii boli teoretickokomunikačné, jazykovedné, interdisciplinárne, rodové a lingvodidaktické reflexie od 41 prednášateľov.

V Bratislave sa dňa 4. decembra 2018 uskutočnilo slávnostné kolokvium s názvom *Pomenúvanie ako odraz komunikačných potrieb*, ktoré bolo venované jubileu K. Buzássyovej.

V dňoch 6. – 8. marca 2019 uskutočnila košická pobočka SJS pri JÚĽŠ SAV v spolupráci s Katedrou slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach vedecké podujatie *Slovakistika v interdisciplinárnych súvislostiach*, ktoré bolo súčasťou vedecko-umeleckého sympózia *Veda bez bariér*.

V dňoch 10. – 12. september 2019 sa v Nitre konala 21. slovenská onomastická konferencia s názvom *Vlastné mená v interdisciplinárnom kontexte*. Podujatie zorganizovala nitrianska pobočka SJS v spolupráci s Katedrou slovenského jazyka a literatúry Filozofickej

fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a Ústavom maďarskej jazykovedy a literárnej vedy Fakulty stredoeurópskych štúdií Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Dni 21. – 22. júna 2018 patrili v prešovskej pobočke a v Inštitúte slovakistiky a mediálnych štúdií Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove vedeckému semináru *Komunikácia v športe a o športe*. Temer presne o rok neskôr sa dňa 24. júna 2019 pod rovnakou gesciou a na rovnakom mieste konalo vedecké kolokvium *Aktuálne otázky prešovskej lingvistickej slovakistiky*.

Edičná činnosť

Tretou významnou zložkou práce SJS je edičná činnosť zahŕňajúca redakčnú prípravu a vydávanie výstupov z usporiadaných konferencií, čo sa realizuje najmä v spolupráci s JÚLŠ SAV a tiež v redakčnej príprave a publikovaní informatória SJS – Jazykovedného zápisníka a zborníkov VARIA z kolokvií.

Vydávanie zborníkov z jednotlivých podujatí sa darí splňať priebežne. Zo série Jazykovedných zápisníkov sme začiatkom roka 2018 pripravili Jazykovedný zápisník, roč. 35 – 36 za roky 2016 – 2017. V procese prípravy je zápisník, ktorý bude reflektovať našu činnosť za roky 2018 – 2019.

Zborník VARIA z XXIII. kolokvia pripravila trnavská pobočka, do tlače však ešte pre formálne nedostatky nebol odovzdaný.

Zborník z XXIV. pražského kolokvia pripravili kolegovia z Prahy, v súčasnosti očakávame jeho tlač vo vydavateľstve Karolinum.

Zborník z XXVI. kolokvia mladých jazykovedcov, ktoré sa uskutočnilo v Prešove, pripravuje prešovská pobočka. Podľa informácií od organizátorov podujatia by mal zborník vyjsť do konca roka 2019.

Zborník VARIA z XXVII. kolokvia mladých jazykovedcov, ktoré sa uskutočnilo v roku 2018, pripravili edične G. Rožai a P. Molnárová z banskobystrickej pobočky. Zborník plných abstraktov z tohto podujatia aj zborník plných príspevkov je k dispozícii na webovej stránke SJS pri JÚLŠ SAV.

Katarína Gajdošová

**Zápisnica z Valného zhromaždenia Slovenskej jazykovednej spoločnosti
pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV,
konaného 14. 11. 2019 v Bratislave**

1) Účastníkov na valnom zhromaždení (ďalej VZ) privítala predsedníčka SJS A. Ferenčíková. Osobitne privítala aj odstupujúci výbor spoločnosti, ktorý pracoval v zložení:

- predsedníčka – prom. fil. Adriana Ferenčíková, CSc.
- podpredseda – prof. PhDr. Slavomír Ondrejovič, DrSc.
- vedecká tajomníčka – Mgr. Katarína Gajdošová, Ph.D.
- hospodárka – Mgr. Daniela Majchráková, PhD., od mája 2019 z poverenia výboru SJS Mgr. Natália Kolenčíková, PhD.

Členmi výboru SJS boli tiež Mgr. Bronislava Chocholová, PhD., PhDr. Alexandra Jarošová, CSc., doc. Mgr. Gabriela Múcsková, PhD., Mgr. Iveta Valentová, PhD., a doc. PhDr. Jana Pekarovičová, PhD., ako aj predsedovia pobočiek: v Banskej Bystrici Mgr. Lujza Urbancová, PhD., v Prešove doc. Mgr. Martina Ivanová, PhD., v Nitre Mgr. Renáta Hlavatá, PhD., v Ružomberku doc. PhDr. Dana Baláková, PhD., a v Trnave PaedDr. Andrej Závodný, PhD. Revízorkami boli Mgr. Iveta Vančová a Mgr. Renáta Ondrejková.

Predsedníčka spoločnosti vyzvala prítomných učiť si minútou ticha kolegov, ktorí nás opustili počas uplynulého obdobia.

Následne vyzvala prítomných schváliť program valného zhromaždenia:

1. Otvorenie
2. Správa o činnosti SJS za uplynulé funkčné obdobie
3. Správa revíznej komisie za uplynulé funkčné obdobie
4. Voľba návrhovej komisie
5. Zmena stanov SJS → návrh nového znenia
6. Voľba volebnej komisie
7. Voľba nového výboru SJS
8. Podnety z pléna a diskusia
9. Návrh uznesenia z valného zhromaždenia SJS
10. Záver

Prítomní jednomyselne program VZ schválili.

2) K. Gajdošová predniesla Správu o činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti za obdobie od 29. 11. 2017 do 14. 11. 2019. D. Slančová doplnila informáciu, že v Prešove sa okrem spomínaných podujatí uskutočnil v uplynulom období aj vedecký seminár *Komunikácia v športe a o športe*. K. Gajdošová túto informáciu doplní do správy. Doplnenú správu o činnosti vzali všetci prítomní na vedomie.

3) R. Ondrejková predniesla Revíziu správu SJS za obdobie od 29. 11. 2017 do 14. 11. 2019. Správu vzali prítomní členovia SJS na vedomie bez diskusie.

4) K. Gajdošová vyzvala na voľbu návrhovej komisie. Navrhnuté členky – K. Balleková, H. Ľos Ivoriková, L. Urbancová – boli schválené pomerom hlasov 27 ZA, 3 sa zdržali.

5) K. Gajdošová informovala o potrebe zmien v znení stanov našej spoločnosti, keďže súčasné znenie stanov neodráža aktuálne potreby našej spoločnosti. Upriamila pozornosť na návrh nového znenia stanov, ktoré vypracoval odstupujúci výbor SJS a o ktorom dostali všetci členovia informáciu e-mailom. V krátkosti návrh predstavila, uviedla aj pripomienky, ktoré k návrhu zmien stanov zaslali členovia spoločnosti v elektronickej podobe. Vyzvala prítomných k diskusii o návrhu, príp. k doplneniu návrhu stanov. Z pléna vzišli tieto návrhy:

§2, bod 2: *vytvárať predpoklady na optimálny rozvoj jazykovedy a jej spoločenského využitia*

v prospech rozvoja Slovenskej republiky; – návrh zmeny na znenie: prispievať k rozvoju jazykovedy a jej spoločenského využitia – podnet M. Šimková; návrh zmeny prijatý;

§2, bod 5: *poskytovať svojim členom pomoc pri ich vedeckej a odbornej práci – M. Šimková otvorila diskusiu o tomto bode; prítomní navrhli ponechať tento bod nezmenený;*

§2, bod 8: *spolupracovať pri plnení svojich úloh s pracoviskami SAV, vysokými školami, výskumnými pracoviskami, vedeckými ústavmi a podľa potreby aj s ďalšími príbuznými organizáciami – návrh zmeny na znenie: spolupracovať pri plnení svojich úloh s pracoviskami SAV, vysokými školami, výskumnými pracoviskami, vedeckými ústavmi a podľa potreby aj s ďalšími organizáciami a inštitúciami – podnet Ľ. Liptáková; návrh zmeny prijatý;*

§3, bod 4: *Čestným členom Spoločnosti sa môže stať významný domáci alebo zahraničný vedecký pracovník, ktorý sa zvlášť zaslúžil o rozvoj jazykovedy. Každý*

riadny člen Spoločnosti môže navrhnúť takéhoto vedeckého pracovníka za čestného člena Spoločnosti. O prijatí za čestného člena rozhoduje výbor Spoločnosti na svojom zasadnutí.

§3, bod 5: Členstvo v Spoločnosti vzniká prijatím písomnej žiadosti, jej schválením na zasadnutí výboru Spoločnosti alebo valným zhromaždením Spoločnosti a zaplatením členského poplatku.

– návrh L. Liptákovej vymeniť poradie bodov a zmeniť bod 4. na znenie: *Riadne členstvo v Spoločnosti vzniká prijatím písomnej žiadosti, jej schválením na zasadnutí výboru Spoločnosti alebo valným zhromaždením Spoločnosti a zaplatením členského poplatku.* – návrh zmeny bol prijatý;

§4, bod 1g: *používať propagačné materiály a predmety, ako aj logo Spoločnosti*

– návrh zmeny znenia: *používať propagačné materiály a predmety Spoločnosti*
– podnet A. Ferencíkovej; návrh zmeny prijatý;

§4, bod 2d: *prispievať k uvádzaniu nových vedeckých poznatkov do praxe* – návrh zmeny znenia: *prispievať k aplikovaniu nových poznatkov v praxi* – podnet Ľ. Liptáková; návrh zmeny prijatý;

§4, bod 2e) *platiť členské príspevky vo výške stanovenej valným zhromaždením*
– doplniť informáciu na znenie: *platiť členské príspevky vo výške stanovenej valným zhromaždením (nevzťahuje sa na čestných členov)* – podnet Ľ. Liptáková; návrh zmeny prijatý;

§7, bod 1: G. Múcsková navrhla zmeniť frekvenciu valných zhromaždení na raz za 4 roky, ako je to v prípade voľby vedenia spoločnosti. Návrh nebol prijatý.

K. Gajdošová vyzvala prítomných hlasovať o kompletnom znení zmeny návrhu stanov. 29 prítomných bolo ZA, 1 člen sa zdržal hlasovania. Návrh zmeny stanov SJS bol prijatý.

6) Do volebnej komisie boli navrhnutí A. Závodný, V. Benko, L. Ivančová. K. Gajdošová vyzvala prítomných na schválenie volebnej komisie. Hlasovanie: ZA 27, ZDRŽALI SA 3.

7) K. Gajdošová zopakovala prítomným spôsob voľby nového vedenia spoločnosti a predstavila kandidátov. Po voľbe sa volebná komisia odobrala vyhodnotiť hlasovanie prítomných členov a následne informovala o výsledkoch volieb. Za volebnú komisiu

informoval prítomných V. Benko: odovzdaných bolo 30 hlasovacích lístkov a všetky boli platné. Jednotliví kandidáti získali nasledujúci počet hlasov:

- predsedníčka: Mária Šimková (28 hlasov)
- podpredsedníčka: Bronislava Chocholová (30 hlasov)
- vedecká tajomníčka: Katarína Gajdošová (30 hlasov)
- hospodárka: Natália Kolenčíková (30 hlasov)
- členovia výboru: N. Janočková (26 hlasov), G. Múcsková (26 hlasov), J. Pekarovičová (22 hlasov), A. Jarošová (21 hlasov), A. Ferenčíková (13 hlasov)
 - nezvolení členovia: I. Valentová (12 hlasov), M. Kapustová a S. Ondrejovič (po 10 hlasov), P. Žigo (8 hlasov)
- revízorky: Renáta Ondrejková (28 hlasov), Iveta Vančová (28 hlasov)

Volebná komisia konštatovala, že všetci kandidáti boli zvolení právoplatne.

G. Múcsková ako riaditeľka Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV poďakovala A. Ferenčíkovej, odstupujúcej z funkcie predsedníčky spoločnosti za dlhoročné vykonávanie tejto funkcie. K poďakovaniu sa pripojila aj novozvolená predsedníčka M. Šimková.

8) K. Gajdošová otvorila diskusiu a informovala o blížiacich sa prednáškach a Kolokviu mladých jazykovedcov v tomto kalendárnom roku.

A. Ferenčíková naznačila, že by bolo vhodné iniciovať pomenúvania ulíc aj podľa významných slovenských lingvistoch, napr. F. Miko, J. Findra, Š. Tóvik, J. Horecký. Tu je potrebná súčinnosť s miestnymi časťami v Bratislave alebo mestskými úradmi v konkrétnych mestách Slovenska.

A. Ferenčíková oznámila, že z iniciatívy SJS a JÚĽŠ SAV pohrebníctvo v Mlynskej doline v Bratislave zapísalo do zoznamu osobností prof. J. Štolca. Podobné iniciatívy by bolo vhodné vyvinúť aj na iných bratislavských cintorínoch (výbor SJS a JÚĽŠ) a cintorínoch v iných mestách (pobočky SJS).

M. Šimková navrhla, že nové vedenie SJS by mohlo prerokovať svoje podnety na budúcoročnej marcovej konferencii organizovanej na počesť J. Horeckého v Smoleniciach, keďže sa na nej iste zúčastnia aj predstavitelia jednotlivých pobočiek.

L. Urbancová navrhla zrušiť povinnosť vydávať tlačенú podobu zborníka abstraktov z kolokvií mladých jazykovedcov, ponechať len záväzok prípravy elektronickej podoby zborníka abstraktov priamo na podujatie. K. Gajdošová vyzvala prítomných hlasovať o návrhu: ZA 28 prítomných, ZDRŽALI SA 2 prítomní. Návrh bol schválený.

L. Urbancová navrhla zjednotiť požiadavky na úpravu textov do zborníka. K. Gajdošová informovala, že takýto text pripraví aj so šablónou príspevku a umiestni ho na stránku kolokvia.

M. Šimková otvorila diskusiu o aktivizácii mladých jazykovedcov v SJS. Ako bonus by mohol byť ponúkaný napríklad nižší konferenčný poplatok pre členov. K. Balleková spomenula, že je potrebné novým členom zdôrazňovať, že z členského SJS sa podporujú takmer všetky podujatia. B. Chocholová spomenula preplácanie cestovných nákladov na lingvistické podujatia v minulosti, čo už však dnes nie je celkom možné. H. Ľos Ivoríková zdôraznila pravidelné informovanie o možnosti vstúpiť do spoločnosti a aj osobné svedectvo členov, prečo sú sami jej súčasťou.

K. Gajdošová sa poďakovala za podnety do diskusie a vyzvala návrhový výbor, aby predniesol uznesenia z VZ SJS:

Uznesenia z VZ SJS pri JÚLEŠ SAV

1. Valné zhromaždenie berie na vedomie Správu o činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti za obdobie od 29. 11. 2017 do 14. 11. 2019 a Revíziu správu za obdobie od 29. 11. 2017 do 14. 11. 2019.
2. Valné zhromaždenie zaväzuje organizátorov Kolokvia mladých jazykovedcov vydávať zborník abstraktov v elektronickej podobe priamo na podujatie.
3. Zvážiť možnosť pridelenia unikátneho kódu každému členovi SJS, aby sa cez internet mohol preukázať a nakupovať v predajni VEDA, čo ocenia najmä mimobratisklavskí, cezpoľní a zahraniční členovia.
4. Osloviť za členov SJS aj lektorov SAS a pracovníkov na lektorátoch.
5. Iniciovať zápis ďalších významných jazykovedcov do zoznamu osobností na cintorínoch v konkrétnych mestách Slovenska.

K. Gajdošová sa poďakovala prítomným za účasť na valnom zhromaždení a podujatie ukončila.

Zapísali: Natália Kolenčíková, Katarína Gajdošová a Bronislava Chocholová

XXVII. kolokvium mladých jazykovedcov

V dňoch 21. 11. až 23. 11. 2018 sa v Hoteli Šachtička pri Banskej Bystrici uskutočnilo XXVII. kolokvium mladých jazykovedcov, ktoré organizovala Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, pobočka pri Katedre slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

V úvode kolokvia zazneli uvítacie slová z úst predsedníčky banskobystrickej pobočky Slovenskej jazykovednej spoločnosti Mgr. Lujzy Urbancovej, Ph.D., a vedúceho Katedry slovenského jazyka a komunikácie FF UMB Dr. h. c. prof. PaedDr. Pavla Odaloša, CSc. Mladých lingvistov a mladé lingvistky privítala na podujatí aj riaditeľka Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV doc. Mgr. Gabriela Múcsková, PhD., a predsedníčka Slovenskej jazykovednej spoločnosti prom. fil. Adriana Ferenčíková, CSc. Uvítaciu časť programu uzavrel retrospektívnym pohľadom do histórie tohto vedeckého podujatia prof. Mgr. Jaromír Krško, PhD., z organizujúcej katedry.

Na tohtoročnom kolokviu sa zúčastnilo šesťnásť účastníkov a účastníčok zo Slovenska, jedenásť prednášajúcich z Českej republiky, štyri hostky z Ukrajiny a trojčlenný jazykovedný tím z Poľska. Počas konferencie odznelo tridsaťdva referátov v piatich jazykoch: poľskom, ukrajinskom, nemeckom, českom a slovenskom. Tematicky a metodologicky pestrý trojdňový prednáškový cyklus priblížil aktuálne teoretické a empirické okruhy domácej i zahraničnej lexikológie, onomastiky, analýzy mediálneho diskurzu, teórie komunikácie, morfológie, štylistiky, etnolingvistiky, komparatívnej a korpusovej lingvistiky, historickej gramatiky a dejín spisovného jazyka, ale aj iných lingvistických či pomedzných disciplín. V závere kolokvia sa členovia a členky organizačného tímu poďakovali prítomným za inšpiratívne príspevky a diskusie, ako aj za príjemnú atmosféru nesúcu sa celým podujatím.

Gabriel Rožai

XXVIII. kolokvium mladých jazykovedcov

V dňoch 20. – 22. novembra 2019 zorganizovala Katedra slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre v spolupráci so Slovenskou jazykovednou spoločnosťou pri JÚLŠ SAV v Bratislave XXVIII. kolokvium

mladých jazykovedcov. V priestoroch Študentského domova Nitra hostujúcej univerzity prezentovalo svoje výskumy 11 zahraničných (svoje zastúpenie mali Česká republika, Poľsko, Nemecko a Rusko) a 19 domácich mladých jazykovedcov. Na kolokviu odzneli referáty z oblasti gramatiky, dialektológie, teórie komunikácie, sociolingvistiky, translatológie, onomastiky či korpusovej lingvistiky. Zastúpené boli aj témy venujúce sa súčasným trendom v jazykovom vzdelávaní.

Patrik Petráš

**Zoznam prednášok, seminárov a konferencií uskutočnených v rámci činnosti
Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri JÚLŠ SAV v rokoch 2018 – 2019**

Banská Bystrica

20. 2. 2018 L. N. Beľajeva: Теория и практика современной компьютерной лингвистики (Teória a prax súčasnej počítačovej lingvistiky)
20. 2. 2018 I. P. Lysakova: Социолингвистическая методика изучения советской прессы: исторический и теоретический аспекты (Sociolingvistická metodika výskumu sovietskej tlače: historické a teoretické aspekty)
12. 4. 2018 M. Marvanová: Historické aspekty vo vývoji češtiny v role domáceho spisovného jazyka
24. 4. 2018 M. Vondráček: Redefinícia slangu, argotu a profesijnej reči (so zameraním na argot)
24. 4. 2018 J. M. Tušková: Postupy a metody kritického myslenia vo výučbe češtiny pre cudzincov
12. – 13. 9. 2018 10. medzinárodná konferencia o komunikácii, Banská Bystrica
Komunikácia v odborných reflexiách
15. 10. 2018 K. Gajdošová: Používanie Slovenského národného korpusu (seminár)
18. 10. 2018 Slávnostné zasadnutie členskej základne pobočky a spriatelených osôb
8. 11. 2018 J. Kačala: Syntax konštrukcií s posesívnym významom
19. 11. 2018 H. Svobodová: Metódy vo výučbe češtiny (slovenčiny) ako cudzieho jazyka
21. – 23. 11. 2018 XXVII. kolokvium mladých jazykovedcov
18. 3. 2019 P. Odaloš: Štýl, pamäť a manipulácia v reláciách o veštení
8. 4. 2019 J. M. Tušková: Variantní a dubletní tvary českých maskulinních oikonym a jejich fungování v komunikaci
9. 4. 2019 V. Gondeková: Komunikačné koncepcie a reality TV
16. 4. 2019 L. Majerová – E. Melicherová: O výučbe slovenského jazyka na gymnáziách (prednáška a diskusia)
30. 4. 2019 V. Patráš: K štylistike slovnej zásoby v aktuálnej e-publicistike (jubilejná prednáška)
3. 5. 2019 S. Zolňanová: Minoritné školstvo v Srbsku (so zameraním na výučbu slovenského jazyka)
18. 9. 2019 K. Gajdošová: Slovenská národný korpus ako materiálový a jazykový zdroj. Možnosti jeho využitia
14. 10. 2019 J. David: Kde je Anděl? (Koncept krajiny ve výzkumu toponymie)
6. 11. 2019 D. Konstantinova: Kondicionál v slovenčine a bulharčine s ohľadom na jazykovú etiketu

Bratislava

27. 2. 2018 J. Levická: Terminologický portál Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV
15. 5. 2018 I. Hrubaničová: Jazykové poradenstvo Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV a jeho využitie pri príprave nových pravidiel či príručky súčasnej slovenčiny
22. 5. 2018 P. Žigo: Identifikácia jazykových zmien a bežné myslenie používateľa

9. 10. 2018 E. Liptáková: Výskumné výzvy edukačnej lingvistiky na Slovensku
 25. 10. 2018 P. Kowalski – J. Wachtarczyková: Parametrizácia vedy v Poľsku – jej prejavy a vplyv na spoločenskovedný výskum (aktuálna situácia v Inštitúte slavistiky Poľskej akadémie vied)
 4. 12. 2018 Pomenúvanie ako odraz komunikačných potrieb (slávnostné kolokvium venované K. Buzássyovej)
 11. 4. 2019 O. Šefčík: Reformy české ortografie v prvej polovine 19. storočia, Hanka, Herkeľ a skrytý panslavizmus
 22. 5. 2019 M. Šekli: Lingvogenéza južnoslovanských jazykov
 3. 10. 2019 J. David – J. Davidová Grogárová: Český Fico, moravské Gabčíkovo (sémantika vlastných mien – kolokácie, tematizácia)

Nitra

14. 2. 2018 M. Diweg-Pukanec: Ako písať záverečnú prácu
 28. 2. 2018 E. Kralčák: Štúrovo jazykovedné dielo
 14. 3. 2018 Z. Kováčová: Aspekty metafory z komunikačno-kognitívneho hľadiska
 28. 3. 2018 M. Matiová: Antropocentricko-kultúrny rozmer frazém v metaforicko-metonymických spojeniach
 11. 4. 2018 S. Koruniak: Dejiny spisovnej slovenčiny v prostredí vojvodinských Slovákov
 25. 4. 2018 E. Kralčák: Mechanizmy dynamiky jazyka
 9. 5. 2018 J. Glovňa: K aktuálnym otázkam jazykovej kultúry
 6. 11. 2018 J. Kačala: Syntax konštrukcií s posesívnym významom
 27. 2. 2019 P. Petráš: Využitie SNK v lingvistických výskumoch
 13. 3. 2019 E. Kralčák: Prečo je cyrilo-metodská tradícia súčasťou našich dejín
 27. 3. 2019 M. Matiová: Antropocentrická a kultúrna determinovanosť jazykového obrazu sveta
 4. 4. 2019 J. David: Historická sémantika – stav a perspektivy medzioborové disciplíny
 10. 4. 2019 D. Ivanova: Univerbizácia v slovensko-bulharských kontaktoch
 24. 4. 2019 G. Miššíková: Lingvistická gramatika a jej využitie v analýze textu
 15. 5. 2019 J. Glovňa: Charakteristika jazyka Slovákov vo Vojvodine
 10. – 12. 9. 2019 21. slovenská onomastická konferencia s názvom *Vlastné mená v interdisciplinárnom kontexte*

Prešov

21. – 22. 6. 2018 Komunikácia v športe a o športe (vedecký seminár)
 2. 4. 2019 K. Sikora: U podstaw polskiej grzeczności
 24. 6. 2019 Aktuálne otázky prešovskej lingvistickej slovakistiky (kolokvium)
 4. 10. 2019 M. Sokolová: Podnety z aktuálneho výskumu konjugácie pre morfológiu a lexikografiu

Ružomberok

18. 4. 2018 Z. Vychodilová: Konfrontační pohled na vybrané evropské jazyky (čeština – slovenština – ruština)
19. 4. 2018 L. Stěpanova: Internacionální frazeologie v ruštině, češtině a slovenštině
6. 11. 2018 K. Žeňuchová: Samo Cambel – slovenský jazykovedec (nie tak celkom) známy
6. 11. 2019 M. Vondráček: Korpusová lingvistika

Trnava

16. 4. 2018 T. Hoskovec: Pražský lingvistický kroužek a étos Československé republiky
17. 4. 2018 T. Hoskovec: Strukturalismus jako metodologie
18. 4. 2018 M. Mikušiak: Ako nezlyhať pri písaní
5. 11. 2018 J. Hladký – A. Závodný: Čo prezrádzajú názvy slovenských riek (prednáška s diskusiou)
4. 3. 2019 M. Mikušiak: Píšeme záverečnú prácu
4. 11. 2019 I. Horňanský: Štandardizačné a reštandardizačné procesy v slovenskom názvosloví

Tézy prednášok

Rok 2018

Ingrid Hrubaničová

Jazykové poradenstvo JÚLŠ a jeho využitie pri príprave nových pravidiel či príručky súčasnej slovenčiny

Prednáška vychádza z výskumu listovej a internetovej jazykovej poradne, ktorý sa uskutočnil v rámci výskumného projektu *Analýza nových smerovaní vo vývine súčasnej slovenčiny z používateľského hľadiska* v oddelení jazykovej kultúry a terminológie v r. 2014 – 2017.

V prednáške sa predstavia rôzne, ale najmä najfrekventovanejšie typy jazykových problémov používateľov z jednotlivých jazykových rovín, ktoré vyplynuli z analyzovanej vzorky vyše 2 000 otázok adresovaných jazykovej poradni v r. 2005 – 2017.

Na ich pozadí sa ukázu aj metódy jazykovoporadenskej práce, z ktorých vyplýva potreba zefektívňovania a uľahčovania tejto práce koncepciou tzv. „banky“ či súboru typových odpovedí (opakované problémy), samozrejme popri nevyhnutnom originálnom a individuálnom spracúvaní odpovedí na nové, v poradenstve dosiaľ nezachytené okruhy jazykových problémov.

Z analýzy otázok a odpovedí vyplývajú aj možné návrhy či úvahy o rozsahu a obsahu informácií z oblasti súčasného jazyka, ktoré by sa mohli použiť ako východisko pri príprave aktuálnych pravidiel slovenského pravopisu.

Eudmila Liptáková

Výskumné výzvy edukačnej lingvistiky na Slovensku

Cieľom prednášky je upriamiť pozornosť na súčasný stav poznania edukačnej lingvistiky na Slovensku a na potreby ďalšieho výskumu v tejto oblasti aplikovanej lingvistiky. V prvej časti prednášky vymedzujeme predmet skúmania edukačnej lingvistiky a jej medzinárodný kontext. V druhej časti prednášky sa zameriame na aktuálne otázky vzťahu súčasných lingvistických zistení a ich transferu do systému jazykových znalostí žiaka.

Edukačná lingvistika je v súčasnosti relatívne samostatnou vetvou aplikovanej lingvistiky. Za zakladateľa edukačnej lingvistiky sa považuje Bernard Spolsky (Spolsky, 1978; Spolsky, 1999; Spolsky – Hult, 2008). Spoločnou bázou značne diferencovaného výskumného zamerania edukačnej lingvistiky je motivácia výskumu potrebami edukačnej praxe, resp. riešenie problémov spojených s vyučovaním prvého jazyka a ďalších jazykov (Šebesta – Lehečková – Pierścieniak – Šormová, 2016). Vymedzujú sa tri okruhy výskumného záujmu edukačnej lingvistiky (ibid.): (1) Širší spoločenský rámec osvojovania si a vyučovania jazyka (napr. problematika bilingvizmu, gramotnosti, národnej vzdelávacej politiky atď.). (2) Ontogenetické aspekty osvojovania si a používania jazykov (prvého jazyka a ďalších jazykov). (3) Oblasť jazykovej edukácie (štúdium národného kurikula, zákonitostí vyučovacieho procesu, edukačných inovácií, hodnotenia a pod.).

Termín edukačná lingvistika nie je v rámci slovenskej lingvistiky ešte udomácnенý. Niektoré z výskumných problémov, ktoré sa v zahraničí riešia v rámci tejto vetvy aplikovanej lingvistiky, sú na Slovensku predmetom záujmu didaktiky (materinského, druhého, cudzieho) jazyka alebo lingvodidaktiky. Keďže edukačná lingvistika je dnes vo svete etablovaná nielen výskumne, ale aj inštitucionálne (je napr. osobitnou sekciou v rámci *International Association for Research in L1 Education*; má vytvorený publikačný priestor vo vedeckých časopisoch *Linguistics and Education* (Elsevier), *L1 Educational Studies in Language and Literature* (ARLE) atď.; vo vydavateľstve Springer vyšlo 34 zväzkov knižnej série *Educational Linguistics*, ed. F. M. Hult atď.), považujeme za potrebné túto disciplínu aplikovanej lingvistiky explicitne vniesť aj do súčasného výskumného priestoru slovenskej lingvistiky.

Edukačná lingvistika, podobne ako aplikovaná lingvistika, má multidisciplinárny a transdisciplinárny charakter. Teoreticky a metodologicky sa inšpiruje širokým spektrom vedných oblastí, ale základné konceptuálne východiská edukačnej lingvistiky sa nachádzajú v prieniku lingvistických a pedagogicko-psychologických disciplín. Kým pedagogicko-psychologické disciplíny saturujú viac oblasť procesu jazykovej edukácie, lingvistické disciplíny poskytujú znalostnú bázu pre obsah jazykovej edukácie. Pri lingvistických východiskách okrem znalostnej bázy tzv. základných lingvistických disciplín je potrebné najmä vo vzťahu k primárnemu a nižšiemu sekundárnemu jazykovému vzdelávaniu brať do úvahy aj teórie a empirické výskumy vývinovej lingvistiky (Liptáková a kol., 2015).

V prednáške stručne zhrnieme doterajšie výskumné zameranie didaktiky slovenského jazyka v konfrontácii so súčasným vedeckým diskurzom edukačnej lingvistiky. Zameriame

sa najmä na proces transferu aktuálneho lingvistického poznania do znalostných schém žiaka. Osobitne sa budeme venovať potrebe vyvažovania implicitných a explicitných jazykových znalostí žiaka. V súvislosti s tým predstavíme výskumné zameranie projektu VEGA 1/0353/18 *Implicitné jazykové znalosti dieťaťa mladšieho školského veku*.

Kriticky poukážeme aj na súčasný nelichotivý stav vyučovania slovenského jazyka, keď sa aktuálne lingvistické poznanie reflektuje v štátnych vzdelávacích dokumentoch a v edukačnej praxi nedostatočne alebo neadekvátne (Ligoš, 2014, 2015; Liptáková, 2015). Pripomenieme pozitívnu historickú československú a slovenskú skúsenosť z funkčného prepojenia lingvistickej teórie, jej didaktickej transformácie a edukačnej realizácie (Šmejkalová, 2010; Liptáková, 2016). V tejto súvislosti je zámerom našej prednášky aj podnietiť diskusiu o tom, ako je dnes vedecky garantovaná aktuálnosť lingvistickej teórie, ktorá sa implementuje do štátnych vzdelávacích programov, do učebníc slovenského jazyka a do školskej praxe, resp. či je stav vyučovania slovenského jazyka na jednotlivých stupňoch škôl súčasťou aktuálneho lingvistického diskurzu na Slovensku.

Literatúra

- LIGOŠ, M.: K transformácii učiva zo slovenčiny v kontexte nových odborovo-didaktických a slovákistických podnetov – dokončenie. In: *Jazyk a literatúra*, 2015, roč. 2, č. 1, s. 3 – 23.
- LIGOŠ, M.: K transformácii učiva zo slovenčiny v kontexte nových odborovo-didaktických a slovákistických podnetov. In: *Jazyk a literatúra*, 2014, roč. 1, č. 4, s. 31 – 52.
- LIPTÁKOVÁ, Ľ.: O (ne)poučení z historického vývoja teórie a praxe vyučovania materinského jazyka. In: *O dieťaťi, jazyku, literatúre*, 2016, roč. 4, č. 1, s. 29 – 33.
- LIPTÁKOVÁ, Ľ.: Pohľad na transformáciu kurikula slovenského jazyka v primárnom vzdelávaní. In: *Kurikulárna reforma a perspektívy základnej školy*. Eds. Š. Porubský – Z. Lync. Banská Bystrica: Belianum 2015, s. 43 – 55.
- LIPTÁKOVÁ, Ľ. et al.: *Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatúry pre primárne vzdelávanie*. 2., doplnené a prepracované vydanie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta 2015.
- SPOLSKY, B., – HULT, F. M. (Eds.): *Handbook of Educational Linguistics*. Malden, MA: Blackwell 2008.
- SPOLSKY, B. (Ed.): *Concise Encyclopedia of Educational Linguistics*. Oxford, UK: Pergamon 1999.
- SPOLSKY, B.: *Educational Linguistics: An Introduction*. Rowley, Massachusetts: Newbury House Publishers, INC. 1978.
- ŠEBESTA, K. – LEHEČKOVÁ, E. – PIEŠCIENIAK, P. P. – ŠORMOVÁ, K.: *Aplikovaná lingvistika*. Praha: Karolinum 2016.
- ŠMEJKALOVÁ, M.: *Čeština a škola – úryvky skrytých dejín. (Český jazyk a jeho vyučování na středních školách 1918 – 1989.)* Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum 2010.

Miloslav Vondráček
Argot – funkční vymezení

Termíny **slang**, **profesní mluva** a **argot** jsou v naší tradici často užívány promiskue, s implicitní informací, že rozdíly nelze dobře postihnout. Jejich ztotožňování/rozměňování není namístě, jakkoli se v komunikaci prostupují.

Slang definuji jako sociolekt, jehož funkcí je společenství mluvčích delimitovat vůči okolí, vnitřně integrovat a hierarchizovat. **Profesní mluva** nevzniká ze sociálních aspirací; její základní funkcí je významově-formální ekonomizace verbálního kontaktu, často za cenu nespisovnosti; jde tedy o funkční jazyk, jehož sociální aspekt ustupuje do pozadí.

Argot bývá definován jako mluva podsvětí,¹ lůzy, společenské spodiny,² kriminálních živlů, eufemisticky jako mluva příslušníků sociálně okrajových skupin³ či společensky izolovaných skupin občanů.⁴ V definici se tedy pravidelně objevují sociální kritéria a klasifikátory. Kromě toho argot bývá (ale ne nutně) spojován s kryptickou funkcí. Tyto definice se ovšem vztahují buď výhradně, nebo převážně k tzv. historickým argotům.

Na prepisech policejních odposlechů polistopadové doby se pokusím doložit, že asociální užití komunikačních prostředků není vázáno (jen) na společenskou spodinu, jak ji obvykle vnímáme, nemá-li zahrnovat i vrcholné politiky, miliardáře, představitele firem, sportu ap. Uživatele argotu nelze definovat jako sociálně kompaktní skupinu, argot není prostředkem sociální identifikace, nelze jej definovat jako sociální dialekt. Argot tvoří funkční subsystém jazyka – **soubor jazykových prostředků, jehož základní funkcí je skrýt před nechtěnými adresáty smysl sdělení z oblastí společensky závadných při zachování přesnosti sdělení**. Tím je argot výrazně bližší profesní mluvě než slangu. Profesní mluva ovšem nespadá do sféry společensky škodlivé (z kriminální sféry může zahrnovat mluvu policejních složek při zásahu, z ekonomické a sportovní např. komunikaci spolupracujících makléřů na burze a trenérů s vlastním družstvem v průběhu zápasu).

Komunikační analýza by měla postihnout i přechodné pole od systému značek užívaných státní správou v dokumentaci osob hodných zvýšené pozornosti po mlčení a „nerozumění“, tj. neochotu soudce přiřadit argotickému výrazu jinak zjevný význam.

¹ *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf 2006, s. 12.

² *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: LN 1995, s. 94.

³ ČERMÁK, FR. *Jazyk a jazykověda*. Praha: 1997, s. 308.

⁴ ČECHOVÁ, M. A KOL.: *Současná česká stylistika*. Praha: ISV 2003, s. 56.

Literatúra

HUBÁČEK, Jaroslav – KRČMOVÁ, Marie: Heslo SOCIOLEKT (slang). In: Nový encyklopedický slovník češtiny online. Dostupné z WWW: <https://www.czechency.org/slovník/SOCIOLEKT#argot>.

Jana Marie Tušková

Postupy a metody kritického myšlení ve výuce češtiny pro cizince

Přednáška se zaměřuje na možnosti využití vybraných metod a postupů kritického myšlení ve výuce češtiny jako druhého/cizího jazyka. Většina z nich rozvíjí čtenářskou gramotnost chápanou jako schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosahování určitých cílů, k rozvoji vlastních schopností a vědomostí a k aktivnímu začlenění do života společnosti. Podstatu přednášky tvoří příklady praktického využití vybraných metod kritického myšlení ve výuce češtiny jako druhého/cizího jazyka, které slouží k motivaci a rozvoji psaní a mluvení, nezbytných nejen k běžnému dennímu kontaktu, ale i k úspěšnému testování znalostí a složení zkoušek (např. na trvalý pobyt, státní občanství ČR).

Pavol Žigo

Identifikácia jazykových zmien a bežné myslenie používateľ'a

Prednáška sa zaoberá mierou jednoty, komplexnosti, intenzity a ich vzťahu k dispozičnej skúsenosti v jazykovednom bádaní. Súčasné výskumné stratégie v jazykovede svedčia o liberalizácii jazyka a o snahe prehodnocovať predchádzajúce postoje k jazykovému kánonu. Nemalú rolu pri formulovaní teórií o jazykových zmenách hrá schopnosť identifikovať prirodzenú podstatu bežného myslenia u používateľ'ov jazyka, ich verejnú mienku na jazyk, hlas prirodzenosti aj silu ich predsudkov. Časť prednášky je zameraná na metodologické problémy jednoty, komplexnosti a dispozičnej skúsenosti o predmete výskumu s ohľadom na minulé aj súčasné poznatky v rámci vedeckej argumentácie. Skutočne dôsledná teória identifikácie či definovania jazykových zmien a dynamiky v jazyku by mala byť schopná poskytnúť variantné riešenie, nevylučujúce môj vlastný nesúhlas s riešením, ale rešpektujúci tlak väčšinového prostredia.

Rok 2019

Ondřej Šefčík

Reformy české ortografie v první polovině 19. století, Hanka, Herkel' a skrytý panslavismus

Dnes je již jen málo známý fakt, že druhá generace českého národního obrození kolem Josefa Jungmanna prosadila hned tři reformy české ortografie, které českou psací soustavu převedly ze starší tzv. bratrské ortografie do stejné ortografie, která se používá dodnes. Ještě méně lidí pak ví to, že tyto reformy jsou spjaty se jménem Václava Hanky, který je jinak dnes připomínán jen jako hlavní podezřelý ve věci rukopisných padělků RKZ.

Všechny ortografické reformy proběhly v první polovině devatenáctého století, fakticky dokonce jen v pouhých ani ne třiceti letech, přitom zásadně pozměnily českou ortografii.

Málokdo si přitom uvědomuje, že „obětí“ reformem se stal právě bratrský pravopis. Ten na počátku devatenáctého století byl v užívání od roku 1533, od vydání knihy *Grāmatyka Czeska w dwogij strānce* Václava Beneše Optáta a Petra Gzela (Optát – Gzel – Philomates 1533). Její autoři byli utrakvisté, ale jejich standard byl rychle přejat jak Českými bratry, tak i dalšími, nejdůležitější bylo přejetí katolíky, zde zásadní vliv měl Šteyerův „Žáček“ (ve skutečnosti *Výborně dobrý způsob, jak se má dobře po česku psáti neb tisknouti*), vydaný před koncem osmnáctého století třikrát (1668, 1730, 1781). Bratrský pravopis se stal na dlouho nezpochybnovaným palladiem českého jazyka, už že právě on byl použit při vydávání české literatury rudolfínské doby, obecně chápané jako literatura klasická a jako literatura zlatého věku a vzor k napodobování. I v tomto kontextu je zajímavé, jak se jungmannovci dokázal s touto zlatou tradicí rázně rozejít a museli překonávat velký odpor ze strany zastánců bratrského pravopisu, zejména Nejedlého a Palkoviče.

Reformy byly přijaty tři: reforma **analogická**, která zasáhla psaní *i/y* po *s, z, c* (první dvě písmena nově „obojetná“, *c* nově jen s *i*, takže místo bratrského *psy, kazyti, ptácy* se píše *psi, kázati, ptáci*), psaní spojky *i* (bratrské *y*); reforma **skladná**, která se týkala psaní *g/j*, kdy bratrský pravopis fonémy /g, j, í/ zapisoval jako <ǣ, g, j> se nově zapisuje <g, j, í> (místo *gegj ěroš* se píše *její groš*) a konečně **druhá skladná** reforma, která nahradila bratrské <w, ou, v-> novými <v, au, u-> (místo *wlka rukau včí* nyní *vlka rukou učí*). Na všech těchto

reformách se buď přímo či nepřímo podílel Václav Hanka, jehož osobní nasazení ve věci bylo zcela mimořádné a bez něj by patrně k reformám vůbec nedošlo.

Hanka ale byl autorem i nakonec nepřijatého reformního návrhu, který měl mimo jiné nahradit psaní diakritických písmen <š, ž, č> a digrafu <ch> inovativními novotvory <σ, ρ, υ, ħ> (*Otče náš, jenž jsi v nebesích*). S touto reformou vystoupil poprvé v roce 1844, ale měl své předchůdce a souputníky, jak uvidíme dále.

Víme totiž, že již v roce 1828 vystoupil Ján Herkeľ s návrhem své všeslovanské gramatiky (ve smyslu umělého jazyka) a ortografie, která rovněž nahrazovala právě ona tři diakritická písmena a spřežku, jako reforma Hankova, s tím rozdílem, že Herkeľ používal, vyjma pro ž, cyrilici.

Nemůžeme ale říci, že Hanka prostě okopíroval Herkeľovu ideu a nějak ji přepracoval, ve skutečnosti se zdá, že oba čerpali ze stejného zdroje. Hanka totiž s Jungmannem vydali (anonymně) spis *O počátku a proměnách pravopisu českého* (1828), kde je navrženo (bez uvedení písmen) právě stejné nahrazení! Ba co více, z korespondence víme, že v soukromé korespondenci Hanka užíval „divných“ znaků už v roce 1814!

Znamená to snad, že Herkeľ snad opisoval od Hanky? Spíše ne, oba čerpali ze stejného zdroje, připomeňme si ostatně to, že na projektu se podílel i sám Jungmann (ten vždy ale v ožehavých věcech raději zůstával vzadu). Daleko spíše se zdá, že věc vzešla už z korespondence mezi Kopitarem a Dobrovským, kteří zvažovali právě zavedení panslovanské ortografie jako nástroje porozumění slovanských národů přinejmenším těch ve starém Rakousku.

Zpětným pohledem na tři přijaté reformy naopak vidíme, že vedou právě tímto směrem: zbavovaly českou ortografii specifických rysů a „zeslovanšťovaly“ jej. Že nakonec diakritická reforma neuspěla, bylo výsledkem více faktorů: především odklonu od panslavismu jako ideologie po roce 1848, ale i nové setrvačnosti nové masy českých vzdělanců. Že nepřímým důsledkem reformy bylo odcizení si slovanských vzdělanců v Uhrách (kteří zůstávali u bratrského pravopisu) bylo paradoxem reformy, které měly sjednocovat, v praxi vedly k nárůstu partikularismu.

Základní literatura:

BUZÁSYOVÁ, Ludmila: Ján Herkeľ a jeho dielo Základy všeobecného slovanského jazyka odvozené zo živých rečí a podložené zdravými zásadami logiky. Bratislava 2009.

BĚLIČ, Jaromír: Jungmannovy představy o možnosti jazykového sjednocení Slovanů. In: Slavica Pragensia, 1974, XVII., s. 115 – 132.

- DOBROVSKÝ, Josef: Ausführliches Lehrgebäude der Böhmischen Sprache, zur gründlichen Erlernung derselben für Deutsche, zur vollkommenern Kenntniss für Böhmen. Prag 1809.
- FLAJŠHANS, Václav: Náš jazyk mateřský. Praha 1924.
- ŠUMAVSKÝ, Franta Josef: Jazyk slovanský čili Myšlenky o všeslovanském jazyce písemném. Praha 1851.
- FRINTA, Antonín: Návrhy jednotného pravopisu slovanských řečí. In: Slavia, 1947-8, roč. 17, s. 47 – 56.
- GEBAURS, Jan: Příspěvky k historii českého pravopisu a výslovnosti staročeské. Praha 1871.
- HANKA, Václav: „Podčárník“. Prvotiny pěkných uměnj, neb literarnj přjlohy k cysařským král. wjdeňským nowinam XXXX. 1813 – 1814, s. 163.
- HANKA, Václav: Prawopis Český podlé Základu Grammatiky J. Dobrovského. Praha 1817.
- HANKA, Václav: Prawopis Český podlé Základu Mluwnice J. Dobrovského. Praha 1821.
- HANKA, Václav: Prawopis český. Praha 1833.
- HANKA, Václav: Prawopis český. Praha 1835.
- HANKA, Václav: Prawopis český. Praha 1839.
- HANKA, Václav: Prawopis český. Praha 1844.
- HANKA, Václav: Pravopis český. Praha 1847.
- HANKA, Václav: Ospravedlnění nejnovějších oprav českého pravopisu proti nářkům pojednání čteného dne 17. září 1846 ve zboru pro řeč a literaturu českou v Praze. Praza: Vydáno od jeho přátel 1847.
- HANKA, Václav: Pravopis český. Praha 1848.
- HANKA, Václav: Pravopis český. Praha 1849.
- [HANKA, Václav – JUNGSMANN, Josef]. O počátku a proměnách pravopisu českého. Praha 1828.
- HROCH, Miroslav: Na prahu národní existence. Praha: Mladá fronta 1999.
- JEZBERA, František Jan: O písmenech všech slovanských národův. Praha 1860.
- JUNGSMANN, Josef: Beleuchtung der Streitfrage über die böhmische Orthographie, veranlasst durch Joh. Nejedlý: Widerlegung der so genannten analogisch-orthogr. Neuerungen in der böhm. Sprache. Prag 1829.
- JUNGSMANN, Josef: Zápisky. Praha 1998.
- KAŠPAR, Josef: O spisovné řeči české a vzájemnosti slovanské ve stol. XX. Praha 1900.
- KOLÁŘ, Pavel: Dopisy Jana Skleněky Václavu Hankovi a nález Rukopisu královédvorského. Krkonoše Podkrkonoší, vlastivědný sborník. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší v Trutnově 2016, svazek 22, s. 181 – 209. ISBN 978-80-905158-3-3.
- KOPEČNÝ, František: K Dobrovského pravopisné reformě. In: Naše řeč, 1979, roč. 62, s. 84 – 87.
- LISICKÝ, Alois: Spor o *i* a *y*. In: Časopis Musea království českého, 1898, roč. 78, s. 308 – 493.
- MICHL, Josef Václav Justin: Soustawa gazyka českého z hlediště prawopisného. Praha 1836.
- NEJEDLÝ, Jan: Widerlegung der sogennanten analogisch-orthographischen Neuregungen in der böhmischen Sprache. Prag 1828.
- PALKOVIČ, Juraj: Pravopis český, podle základu gramatiky Dobrovského, od jeho žáka (?) Václava Hanky, Týdenník aneb Prešpurské slovenské noviny 1817, 6, s. 312.
- PLESKALOVÁ, Jana – ŠEFCÍK, Ondřej: Pravopis. In: Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky. Eds. J. Pleskalová et al. Praha: Academia 2007, s. 499 – 539.
- PUCHMAJER, Antonín J.: Pravopis rusko-český. Praha 1805.
- SAK, Robert: Josef Jungmann: život obrozence. Praha: Vyšehrad 2007.
- SEDLÁČEK, Miloslav: K vývoji českého pravopisu I, II. In: Naše řeč, 1993, roč. 76, s. 57 – 71, 126 – 137.
- ŠAFAŘÍK, Pavel: Slovo o českém pravopisu. In: Časopis českého museum, 1846, 17, s. 3 – 12.
- TEŠNAR, Hynek: K pravopisným polemikám v 1. polovině 19. století. In: Naše řeč, 2000, roč. 83, s. 243 – 252.
- TEŠNAR, Hynek: K proměnám českého pravopisu v první polovině 19. století. In: Sborník prací filosoficko-přírodovědecké fakulty Slezské university v Opavě, řada jazykovědná D1, 2001, s. 95 – 111.
- TEŠNAR, Hynek: Ještě k pravopisným polemikám v 1. polovině 19. století. In: Naše řeč, 2003, roč. 86, s. 27 – 37.

Marianna Sedláková
*Ako hlboko do histórie slovenčiny siahajú
najnovšie dialektologické výskumy východoslovenských nárečí?*

K našim najnovším dialektologickým výskumom dotýkajúcim sa východného Slovenska patrí aj charakteristika kojšovského nárečia⁵. Najvšeobecnejším poznatkom, ku ktorému sme týmto výskumom dospeli, je, že hoci sa v kojšovskom nárečí na väčšine jazykových úrovni dodnes nejakto prejavuje jeho východoslovenský pôvod, v porovnaní so znakmi západných karpatských rusínskych nárečí⁶ je ich už len nepatrný zlomok. Najmenej pôvodných znakov je na úrovni slovnej zásoby (ak samozrejme nerátame všeslovenské slová, ale len tie, ktorými sa pôvodne odlišovali a dodnes odlišujú slovenské a rusínske nárečia) a gramatiky – naopak najviac ich je na zvukovej rovine jazyka⁷. Akoby príchodom do cudzieho jazykového priestoru pôvodný jazyk prisťahovalcov zdanlivo ustrnul najmä vo svojej zvukovej podobe⁸. Vo všetkých rovinách sa tento osobitý jazykový systém postupne prispôboval a dodnes prispôbuje nárečovému okoliu. Zvuková rovina kojšovského nárečia postupne stráca svoju osobitosť vlastne až v súčasnosti⁹.

Z analýzy zvukovej roviny kojšovského nárečia vyplynulo, že sa tu odlišujú tzv. tvrdé a mäkké¹⁰ sykavky š – ś (*šešť, šicke d'evki, poboškame*) a ž – ź (*žal' – žima*), dokonca v rozšírenom zábere, pretože sa tu podobne ako v niektorých gemerských nárečiach zmenilo každé pôvodné č (až na málo vysvetliteľných výnimiek) podľa istých fonologických zákonitostí na š/ś (*šervjani, sveška, haršišok, gaša, škrobjana šipka*), preto i zámeno čo má

⁵ Ide o nárečie spišskej obce, ktorá bola v 14. storočí (do)osídlená rusínskymi prisťahovalcami. Charakteristiku nárečia sme vypracovali do chystanej monografie o obci Kojšov v okrese Spišská Nová Ves.

⁶ Ako ich uvádza J. Vaňko, http://www.rusynacademy.sk/slovak/sl_jazyk.html.

⁷ Zo synchronného hľadiska tu treba hovoriť o východoslovenskom nárečí západného regiónu so znakmi pôvodnej východoslovenskej proveniencie. V každom prípade je to z vývinového hľadiska vzácny jazykový systém, ktorý petrifikoval viacero vývinových tendencií slovenčiny.

⁸ Súhlasí to i s konfrontáciou histórie vzniku obce (koniec 13. storočia – prvá zmienka), príchodom prisťahovalcov (prvá vlna valašskej kolonizácie) a jazykovým stavom západného regiónu východoslovenských nárečí (situácia po asibilácii konsonantov, pravdepodobne v čase (stredoslovenskej) dispalatalizácie vokálov.

⁹ Ústup výslovnosti [ä] pred [a], ustálenie penultimového prízvuku. Tu asi treba povedať aj to, že Kojšovčania boli poväčšine vždy diglotickí, s obyvateľmi spišských obcí sa snažili rozprávať po spišsky, svoj jazyk si pestovali ako, povedzme, intímny jazyk obce. Túto situáciu sociálne podporovala i odlišná konfesia.

¹⁰ Respektíve ostré a tupé sykavky, čo je vlastnosť vyplývajúca z konsonantickej mäkkostnej korelácie známej v západoslovenských i východoslovenských jazykoch konsonatického typu.

v Kojšove podobu *śo*¹¹. Sykavky v kojšovskom nárečí podliehajú neutralizácii mäkkosti (*ś ňima – [źňima]*). Uvedené javy dokazujú, že nárečie vo svojej zvukovej rovine typologicky patrí k tzv. konsonantickým jazykom. Napriek tomu má toto nárečie ďalšie výrazné prvky, ktoré by svedčili o historickej prítomnosti nezápadoslovanských prvkov. Ide o znelostnú (ne)neutralizáciu /v/ na [v/ɥ] na konci slavy, podobu zvratného zámena *sa* a ukazovacieho zámena *tot*. Tento stav jednoznačne podporuje tézu Ľ. Nováka o tom, že „nemohlo vzniknúť *čo* tam, kde bola konsonantická mäkkostná korelácia.“¹²

Keď v 30. rokoch minulého storočia obhájil proti poľským slavistom J. Liška autonómnosť východoslovenských nárečí práve dôkazmi, že tu ide o nárečia založené na stredoslovensko-východoslovenskej báze, uverejnil vo svojej štúdií aj nárečovú mapku, kde je výrazne na JZ východoslovenského makroareálu vyznačený ostrov dialektov (spišských a abovských), v ktorých sa dodnes zachovala podoba zámena *čo* oproti celovýchodoslovenskej podobe *co*. Táto jazyková situácia (vrátane existencie sotáčkových¹³ nárečí na SV) jednoznačne poukazuje na to, že na celom území východného Slovenska došlo k veľmi výraznému celoplošnému stretu nárečí založených na vokalickej mäkkostnej korelácii a nárečí založených na konsonantickej mäkkostnej korelácii, pričom jazyk obyvateľov pôvodného osídlenia bol jednoznačne západoslovanský (fonologicky konsonantický). Jedinečným dôkazom je vytlačenie vyššie uvedených cudzorodých jazykových prvkov z centra k okrajom územia. Dôležité by podľa nášho názoru bolo vysvetlenie, prečo je situácia na západnom Slovensku a v Čechách, kde k podobnému stretu historicky tiež muselo dôjsť, celkom iná.

Podľa fonologickej typológie slovanských jazykov A. Isačenka patria totiž dialekty východného Slovenska do skupiny konsonantických nárečí, zatiaľ čo spisovná slovenčina (slovenčina stredoslovenského typu) a západoslovenské nárečia patria k tzv. prechodným nárečiam, od vokalických (prevažne južnoslovanské jazyky, zároveň však kašubčina!) ku konsonantickým (východoslovanské jazyky a poľština a. i. jazyky lechitskej skupiny, tiež

¹¹ Nazdávame sa, že pod vplyvom prítomnosti tohto jazykového systému si aj susedné spišské nárečie V. Folkmara zachovalo podobu zámena *čo*, u starších občanov ešte stále [čo], podľa čoho získali prezývku *Čokare*.

¹² Novák, 1980, s. 263.

¹³ O iných spoločných črtách sotáčkových a spomenutých abovských nárečí pozri Kováčová, 2013.

bulharčina a macedónčina)¹⁴. Aj historická klastrová analýza slovenskej lexiky¹⁵ ukazuje, že vývinovo majú k sebe západoslovenské a stredoslovenské dialekty bližšie, a že východoslovenské nárečia (ale i gemerské, ktoré sú známe už spomenutou zmenou č > š) stoja z lexikálneho uhla pohľadu tak trochu bokom. Tak ako môžeme s Ľ. Novákom tvrdiť, že existencia *čo* je dôkazom evidentnej historickej prítomnosti vokalických mäkkostných štruktúr, tak o prítomnosti *šo* (v rôznych variantoch v západnom Gemeri) možno hovoriť o nevyvrátiteľnej historickej prítomnosti konsonantických mäkkostných štruktúr vo formujúcom sa jazykovom subsystéme.

Prechod od vokalického typu jazyka ku konsonantickému sa totiž uskutočňuje práve cez mäkkostné fonologické štruktúry, ktoré sú založené na jedinej neutralizovateľnej fonologickej vlastnosti, ktorá je prítomná ako pri vokáloch, tak i pri konsonantoch. Synchronne sa táto vlastnosť nazýva difúznosť, tá však nadväzuje na historickú palatálnosť. Séria palatalizácií z praslovanského obdobia slovenčiny z času tzv. sťahovania národov a dvesto rokov po ňom, z času opätovného stretnutia fonologickotypologicko odlišných pôvodných slovanských jazykov na novom území, je svedkom onej premeny fonologického typu jazyka. Analýza neutralizácií (ako synchronného prejavu ekonomizácie v jazykovom podsystéme) a alternácií (ako svedkov historických neutralizačných procesov) strednej slovenčiny jasne ukazuje, ako sa postupne fonologizovali vlastnosti foném v zvukovej rovine jazyka, ktorý prechádza od vokalického typu jazyka ku konsonantickému. Situácia vo vokalickom fonologickom podsystéme strednej slovenčiny vyzerá tak, akoby kraľujúca (suprasegmentálna) neutralizácia (s progresívnym smerom pôsobenia) bola do svojho systému zakomponovala staršiu neutralizáciu (neutralizáciu difúznosti), čím ju zbavila samostatnosti a vytlačila ju na perifériu systému. Vzťahy medzi dnešnými stredoslovenskými alternáciami a neutralizáciami v konsonantickom systéme sú omnoho priehľadnejšie. Najstaršie neutralizácie (záverovosť, akútoivosť, sykavosť) sa premietli do alternácií nekorelovaných

¹⁴ Tabuľka je prebratá zo štúdie Sedláková, 2013

Tabuľka č. 2.: Fonologickotypologické vzťahy medzi západoslovanskými a južnoslovanskými jazykmi (hrubým bielym písmom sú uvedené vokalické jazyky, hrubým sivým písmom sú uvedené prechodné jazyky založené na vokalickej báze, hrubým čiernym písmom – konsonantické jazyky).

poľština		(bieloruština, ruština)		
čeština	západoslovenské dialekty	stredoslovenské dialekty	východoslovenské dialekty	ukrajčina
(nemčina) neslovanské jazyky (maďarčina)				
slovínčina	chorvátčina	srbčina	macedónčina	bulharčina

¹⁵ Pukanec, 2008, s. 163.

konsonantov, mladšia neutralizácia (difúznosť/palatálnosť) má pokračovanie v alternáciách korelovaných konsonantov a najmladšia neutralizácia (znelosť) sa v alternáciách vôbec nepremieta. (bližšie Sedláková, 2004). Konsonantické neutralizácie majú (prevažne) regresívny smer.

Zvuková rovina jazyka svojou prepojenosťou na prírodné štruktúry, najnižším počtom prvkov má veľké výhody pri pátraní v histórii jazykových systémov. Dôkladnou analýzou synchronne získaných poznatkov najmä z okrajových nárečí, ktoré vo svojich fonologických štruktúrach nesú petrifikované dôkazy historického vývinu, možno na jednej strane potvrdiť historické vývinové fakty, ako to už dávnejšie dokázali naši jazykovedci, ale v spojení so štruktúrnou analýzou možno ešte stále vďaka nim formulovať i všeobecnejšie zákonitosti vývinu konkrétneho jazyka, ale aj väčších geneticky súvisiacich jazykových systémov.

Literatúra

- DUDÁŠOVÁ-KRIŠŠÁKOVÁ, J.: Vývin rusínskeho jazyka a dialektológia. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove 2015.
- ISAČENKO, A.: Опыт типологического анализа славянских языков. In: Новое в лингвистике III. Moskva 1963, s. 106 – 121.
- KOVÁČOVÁ, V.: Vybrané kapitoly z dialektológie. Ružomberok: 2013.
- LIŠKA, J.: K otázke pôvodu východoslovenských nárečí. Martin: Matica slovenská 1944.
- NOVÁK, Ľ.: K najstarším dejinám slovenského jazyka. Bratislava: Veda 1980.
- PAASI, Anssi: Place and Region. Regional Worlds and Words. In: Progress in Human Geography, 2002, vol. 26, num. 6, s. 802 – 811.
- PAASI, Anssi: The institutionalization of Regions. A Theoretical Framework for Understanding the Emergence of Regions and the Constitution of Regional Identity. In: Fennia 1986, 164, s. 105 – 146.
- PAULINY, E.: Fonologický vývin slovenčiny. Bratislava: VSAV 1963.
- PUKANEC, M.: Hierarchická klastrová analýza praslovanskej lexiky v nárečiach slovenských kmeňov. In: Slovenská reč, 2008, č. 3, s. 155 – 165.
- SEDLÁKOVÁ, M.: Fonologický základ bernolákovskej kodifikácie slovenčiny. Prešov: FHPV PU 2004.
- SEDLÁKOVÁ, M.: Vokalická a konsonantická mäkkosťná korelácia v slovenských nárečiach na základe fonologickej mikroštruktúry jedného nárečia juhovýchodného Spiša In: Philologica LXXII. Bratislava: Univerzita Komenského 2013, s. 137 – 147.
- SEMIAN, Michal: Názov jako symbol regionu. In: Historická geografie, 2012, roč. 38, č. 2, s. 335 – 352.
- [sl_jazyk.html](#). Stiahnuté 2017-02-01.
- SLOBODA, Marián: Management bilingvismu v situaci jazykového posunu: Diskurzy, problémy a krajina Běloruska. Dizertační práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. Praha 2011.
- ŠRÁMEK, Rudolf: Úvod do obecné onomastiky. Brno 1999.
- ŠTOLC, J.: Atlas slovenského jazyka I a II. Vokalizmus a konsonantizmus. Flexia. Bratislava: VSAV 1968, 1984.
- TÓBIK, Š.: Gemerské nárečia I. Ed. J. Dudášová-Kriššáková. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity 2018.
- VAŇKO, J.: Karpatské rusínske nárečia. Dostupné z WWW: <http://www.rusynacademy.sk/slovak/>

**Príspevky prednesené na 14. celoslovenskom stretnutí jazykovedcov
(13. – 14. november 2019, Bratislava)**

Mária Ďurkovská¹ – Tünde Tušková² – Alžbeta Uhrinová²
Skúmanie stavu a fungovania slovenského národnostného školstva v Maďarsku

¹ Spoločenskovedný ústav, Centrum spoločenských a psychologických vied SAV, Košice

² Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, Békešská Čaba

Úvod

Pri výskume Slovákov v Maďarsku Spoločenskovedný ústav CSPV SAV v Košiciach od roku 1995 zmluvne spolupracuje s Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku so sídlom v Békešskej Čabe. Výsledkom spolupráce je rad sociologicky a sociolingvisticky orientovaných empirických výskumov slovenskej minority, ale aj ďalších etnických minorít v Maďarsku. Doteraz bolo spoločne realizovaných viacero rozsiahlych výskumných projektov – Slovenská inteligencia v Maďarsku (1997 – 2000), Slovenská rodina v Maďarsku (2001 – 2005), Nezamestnanosť Slovákov v Maďarsku (2004), Poslanci slovenských národnostných samospráv v Maďarsku (2006 – 2009), Jazykovo-komunikačné správanie slovenskej mládeže v Maďarsku a na Slovensku v situačnom kontexte intraetnického používania hovorenej slovenčiny (2009 – 2011), Jazykovo-komunikačné správanie slovenskej mládeže v Chorvátsku a v Srbsku v situačnom kontexte intraetnického používania hovorenej slovenčiny (2014 – 2016). Každý z projektov, hoci bol/je primárne zameraný na skúmanie vybraného aspektu národnostného života slovenskej minority žijúcej v Maďarsku (napr. etnická identita slovenskej inteligencie, intergeneračný transfer slovenského jazyka a kultúry, problém regionálnej nezamestnanosti, komunikácia v slovenských menšinových samosprávach, komunikácia slovenskej mládeže v rodine a v škole), aplikoval celý rad ďalších aspektov (historický, ekonomický, legislatívny, etnický, štátny, medzištátny), ktoré detailnejšie dotvárali obraz o živote slovenskej komunity v Maďarsku.

Najnovším spoločným projektom dvoch vedeckých pracovísk je projekt s názvom *Fungovanie národnostného školstva v Maďarsku a výučba slovenského jazyka – reflexia pedagógov na vyučovanie slovenského jazyka z aspektu súčasnosti a perspektív rozvoja*, ktorý v príspevku stručne predstavujeme.

Výsledky výskumov zaoberajúce sa slovenským národnostným školstvom v Maďarsku konštatujú jeho rozhodujúcu úlohu v živote Slovákov v Maďarsku a zároveň krízový, ohrozený stav v súčasnosti. Tým, že sa pozícia rodiny pri odovzdávaní slovenčiny nasledujúcej generácii v súčasnosti čoraz viac oslabuje a väčší dôraz sa kladie na školstvo, aj význam a opodstatnenie národnostných škôl sa automaticky prehodnocuje. Aj preto sa Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku rozhodol realizovať nový interdisciplinárny projekt zameraný na výskum školstva v spolupráci so Spoločenskovedným ústavom SAV v Košiciach. Na slovenskej strane bol tento projekt podaný ako grant VEGA s názvom *Reflexia slovenského národnostného školstva v Maďarsku v kontexte súčasnosti a ďalších perspektív jeho fungovania*.

Organizácia výskumu

Už v rokoch 2013 – 2014 sa začal plánovať projekt s cieľom dosiahnuť komplementaritu výsledkov skúmanej problematiky. Konzultácie a metodické prípravy interdisciplinárneho vedeckovýskumného projektu pod vedením iniciátorky výskumu Márie Homišinovej prebiehali najprv v Budapešti, potom v Békešskej Čabe. Riešitelia projektu sa zhodli na tom, že predmetom výskumu bude najprv iba súčasná situácia školstva, a to z pohľadu pedagógov. Výskumný tím s cieľom dosiahnuť ucelený obraz o slovenskom národnostnom školstve plánuje pokračovať v projekte a preskúmať problematiku z aspektu posudzovania rodičov a žiakov, resp. študentov.

Zber dát zabezpečoval VÚSM spolu s anketármi, ktorí sami boli aj respondentmi. Pri kolportovaní a vyplnení dotazníkov spolupracovalo 16 anketárov a dotazníky vyplnilo 139 respondentov. V súčasnosti prebieha vkladanie dát do počítačovej databázy.

Do výskumu sú zapojené štyri pracoviská – Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku (VÚSM), Spoločenskovedný ústav Centra spoločenských a psychologických vied SAV (SvÚ CSPV SAV) ako hlavní garanti projektu a Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku (CSSM) a Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove (FF PU).

Ciele, koncepcia výskumu

Primárnym cieľom projektu je komplexná charakteristika slovenského národnostného školstva v Maďarsku v kontexte súčasnosti a ďalších perspektív fungovania. Koncepcia výskumu pozostávala zo štyroch tematických okruhov:

- a) postavenie národnostného školstva v sieti škôl v Maďarsku; jeho miesto v školskej sieti; charakteristika slovenského národnostného školstva (súčasnosť);
- b) reflexie učiteľského povolania v oblastiach sociálneho a ekonomického postavenia slovenského učiteľa v Maďarsku po roku 1989 (charakteristika, sociálno-demografické zloženie);
- c) reflexia obsahu vzdelávania a metód výučby, identifikácia problematických miest výchovy a vzdelávania po roku 1989 na národnostných školách so zreteľom na:
- jazykový aspekt (materinský jazyk, sebareflexia bilingvizmu, jazyková identita rodiny),
 - výchovný aspekt (sociálne zloženie žiakov, vzájomné vzťahy žiak/štvudent vs. pedagóg vs. rodič),
 - vzdelávací aspekt (učebnice a učebné pomôcky, osnovy vyučovania, metódy vzdelávania, súťaže, jazyková skúška),
 - sociálno-psychologický aspekt (postavenie žiaka/študenta, pocit menejcennosti, otázky prestíže),
 - mimoškolský záujmový/kultúrny aspekt (realizácia rôznych podujatí a krúžkov),
 - spoločenský aspekt (uplatnenie, podmienky praxe),
 - ekonomický aspekt (ekonomické podmienky štúdia),
- d) perspektívy rozvoja slovenského národnostného školstva.

Popri zmapovaní súčasnej situácie národnostného školstva má výskumný tím v pláne zistiť rôzne tendencie vývoja spoločnosti, prípadne načrtnúť potenciálne trendy ďalšieho rozvoja. V projekte bude teda okrem *kontextuálnej stránky* problematiky (mikro-, mezo- a makroúroveň skúmania vybraných aspektov národnostného školstva) aplikovaná aj *procesuálna stránka* problému (horizont minulosti, súčasnosti a perspektíva budúcnosti), čo umožní uchopiť problematiku transparentnejšie. Obidve naznačené roviny sa budú vzájomne prelínať.

Výskumné metódy

Vo výskume sa aplikuje viac výskumných metód, pôjde o kombinovaný, zmiešaný typ výskumu. Realizovaná bude *teoretická analýza* na základe rôznych dokumentov, štatistických údajov, štúdií, výskumných zistení, *kvantitatívny prístup* pomocou polo/štruktúrovanej

dotazníkovej metódy, kde budú otázky zatvorené, poloopené a otvorené, a *kvalitatívny prístup* prostredníctvom epizodického rozhovoru¹⁶ s účastníkmi výskumu.

V rámci kvantitatívneho výskumu bol v radoch pedagógov pôsobiacich na slovenských národnostných školách v Maďarsku realizovaný terénny výskum. Výsledkom sú dáta vyzbierané v januári – apríli 2019 od 139 učiteľov.

Výber účastníkov výskumu, resp. respondentov bol zámerný na školách (všetkých troch typov) v mestách a obciach, na ktorých prebieha výučba slovenského jazyka. V školskom roku 2018/2019 sa v slovenčina ako predmet vyučovala v tridsiatich školách. Škôl, ktoré prevádzkovala Celoštátna slovenská samospráva, fungovalo päť. Kritériom výberu respondentov bolo zamestnanie (pedagógovia a vychovávatelia vyučujúci slovenský jazyk alebo v slovenskom jazyku) a dostupnosť respondenta bez ohľadu na identifikačné kritériá (vek, lokalita, pohlavie).

V samotnom dotazníku sa nachádzali v prevažnej miere zatvorené otázky s aplikovaním intervalovej škály. Dotazník obsahoval 71 položiek rozdelených do nasledujúcich oblastí:

- vnímanie statusu slovenského národného školstva;
- vnímanie statusu učiteľa v slovenskom národnom školstve;
- spolupráca so žiakmi a rodičmi;
- komunikácia v slovenskom jazyku;
- vzťah k slovenskému jazyku;
- postoj k dvojjazyčnosti;
- orientácia na slovenskú kultúru, identita;
- pedagogické štandardy;
- spokojnosť s prácou;
- hodnoty učiteľov.

Základné identifikačné kritériá respondentov

Výskumnú vzorku tvorilo 11,7 % mužov a 88,3 % žien. 62 % respondentov pochádzalo z miest, 38 % z obcí. Priemerný vek bol 48,7 rokov (najmenej 24 a najviac 68). U žien bol priemerný vek 49,5 rokov, u mužov 43,4 rokov. Vysoký priemerný vek učiteľov,

¹⁶ Popri voľnom rozprávaní (na vybrané témy) budú aplikované aj otázky sústredujúce sa na povinné témy.

hlavne u ženskej populácie, predstavuje jeden z najväčších problémov slovenského školstva v Maďarsku. Odchod súčasnej staršej generácie pedagógov spôsobuje ich akútny nedostatok. Rozdelenie podľa žúp je nasledujúce. Najviac respondentov pochádzalo z Békešskej a Peštianskej župy (spolu 76,3 %), najmenej z Bácsko-malokumánskej (0,7 %) a Vesprémskej (0,7 %).

Za svoj materinský jazyk priznalo 24,1 % respondentov slovenčinu, 54 % maďarčinu a 21,2 % slovenčinu aj maďarčinu. 54 % respondentov deklarovalo slovenskú národnosť, 18,2 % maďarskú a 27,7 % slovenskú aj maďarskú.

Typ školy, diplom a aprobácia

7,3 % respondentov vyučuje na jednojazyčnej škole, 48,2 % na dvojjazyčnej a 43,1 % na škole, kde sa slovenský jazyk vyučuje ako predmet. Najviac respondentov získalo diplom v Segedíne (37,5 %) a Ostrihome (18,4 %), najmenej (0,7 %) v Pilíšskej Čabe, Debrecíne a v kombinácii miest Budapešť/Ostrihom. Najviac pedagógov (22 %) má vyštudované učiteľstvo nižšieho stupňa (1. – 4. ročník) a potom jednodoborový slovenský jazyk (17,4 %). V prípade učiteľstva slovenského jazyka v kombinácii nasledujú učitelia s maďarčinou (9,1 %) a históriou (9,1 %). Pomerne vysoké percento tvoria aj vychovávatelia v internáte alebo školskej družine (10,6 %) a učitelia, ktorí nemajú vyštudovaný slovenský jazyk, ale napr. matematiku a fyziku, no slovenský jazyk ovládajú (9,1 %). Ako vyplýva z výskumu, absolútnu prevahu majú učitelia predmetov humanitného zamerania. Najväčším nedostatkom v súčasnom slovenskom školstve v Maďarsku trpia prírodovedné predmety, napr. chémia a fyzika.

Záver

Ako dokazuje všetkých desať oblastí skúmaných tém, výskum slovenského národnostného školstva v Maďarsku bude všestranný a interdisciplinárny. Predpokladáme, že zaujímavé budú i výsledky, ktoré, ako dúfame, budú uplatňované aj v praxi.

Viac o projekte

Mária Ďurkovská – Tünde Tušková: Téma slovenského národnostného školstva v Maďarsku v projektoch Slovenskej akadémie vied a Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku (rukopis).

Viac o spolupráci SÚ CSPV SAV a VÚSM

Mária Homišinová: Správa o 25-ročnej spolupráci Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku a Spoločenskovedného ústavu Centra spoločenských a psychologických vied SAV v Košiciach. In *Človek a spoločnosť*, 2016, roč. 19, č. 1. Dostupné na WWW: <http://www.clovekaspolocnost.sk/sk/rocnik-19-rok-2016/1/spravy/sprava-o-25-rocnej-spolupraci-vyskumneho-ustavu-slovakov-v-madarsku-a-spolocenskovedneho-ustavu-centra-spolocenskych-a-psychologicky-vied-sav-v-kosiciach/>.

Jana Pekarovičová

Publikácie a projekty z dielne Studia Academica Slovaca

Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Výber prezentovaných publikácií a projektov je ovplyvnený aktuálnymi jubileami 100. výročia Univerzity Komenského v Bratislave a 55. výročia letnej školy slovenského jazyka a kultúry Studia Academica Slovaca (SAS). Na tvorbe programu letnej školy sa podieľalo mnoho osobností slovenskej vedy a kultúry, členov organizačného tímu, lektorov a prednášateľov. Mnohí zanechali výraznú stopu, sú autormi koncepčných zmien, novátormi obsahu i metodiky. Ich pôsobenie zachytáva publikácia *Tváre slovenskej lingvistiky v zrkadle Studia Academica Slovaca* (Pekarovičová, 2019), ktorá reflektuje ich vedecko-pedagogickú dráhu v oblasti vzdelávania zahraničných študentov a ich prínos v slovenskom či medzinárodnom kontexte. Na pozadí tematického zamerania prednáškových cyklov i dobových metodologických trendov sledujeme vývin univerzitnej slovakistiky v jednotlivých obdobiach existencie letnej školy a premeny jej lingvokultúrnej koncepcie. O jej vedeckú profiláciu sa najviac zaslúžili jej riaditelia: Eugen Pauliny (1965 – 1969), Šimon Ondruš (1970 – 1971), Jozef Mistrík, (1972 – 1991), Jozef Mlacek (1992 – 2004). Všetci od samého začiatku presadzovali koncept akademických slovakistických štúdií zameraných na sprístupňovanie výsledkov vedeckého výskumu v oblasti vlastivedných disciplín v historickom kontexte i z hľadiska súdobého interdisciplinárneho bádania. Zásluhou pracovníkov SAS-u sa formovali základy lingvodidactickej koncepcie slovenčiny ako cudzieho jazyka spojenej s tvorbou prvých učebných materiálov pre potreby výučby cudzincov. Z personálnej štatistiky letnej školy vidieť, že na jej vzdelávacom programe sa doteraz podieľalo vyše 130 lektorov slovenského jazyka, takmer 350 prednášateľov

z univerzitných pracovísk i vedeckovýskumných ústavov a viac ako 150 pomocných asistentov z radov študentov.

V priebehu 55-ročnej existencie letnej školy prebehlo viacero inštitucionálnych zmien, ktoré napokon vyústili do súčasnej transformácie Studia Academica Slovaca na centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk pôsobiace ako výskumno-pedagogické pracovisko Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Prakticky všetci členovia centra pôsobia ako lektori počas akademického roka i v rámci letnej školy a niektorí získali cenné pedagogické skúsenosti aj z pôsobenia na lektorátoch zahraničných univerzít. Okrem vzdelávania študentov sa SAS podieľa na odbornometodickú prípravu lektorov, organizuje pravidelné školenia pre lektorov a učiteľov pôsobiacich v zahraničí i kurz didaktiky slovenčiny ako cudzieho jazyka.

Dôkazom vedeckovýskumného potenciálu tímu SAS je dlhodobé riešenie projektu *Vzdelávací program Slovenčina ako cudzí jazyk* i publikačná činnosť jeho členov. Výsledkom tohto úsilia je tvorba úspešnej série učebníc *Krížom-krážom. Slovenčina A1 – B2*, ku ktorej aktuálne pribudla *Krížom-krážom. Metodická príručka. Slovenčina A1* (Kamenárová a kol., 2018). Metodická príručka je sprievodným materiálom pre lektora slovenčiny ako cudzieho jazyka. Teoretická časť je venovaná didaktickej koncepcii celej série *Krížom-krážom* a obsahuje metodické návody na riešenie konkrétnych problémov, ktoré treba zvládnuť pri výučbe cudzincov. Zámerom autoriek je podať učivo inovatívne a zážitkovo, aby prispelo k pozitívnej motivácii študujúcich. Všeobecné zásady a didaktické stratégie dopĺňajú konkrétne metodické postupy odporúčané pri práci s učivom obsiahnutým v jednotlivých lekciách učebnice *Krížom-krážom A1*. Okrem výkladu učiva a metodických inštrukcií praktická časť poskytuje návod na individuálnu i skupinovú prácu s množstvom tvorivých aktivít a didaktických hier, ktoré poslúžia lektorovi na spestrenie vyučovania.

Dôležitou súčasťou aplikovaného výskumu je riešenie aktuálneho projektu *Jazykové chyby v slovenčine ako cudzom jazyku na báze akvizitného korpusu*, podaného v rámci APVV v spolupráci s Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV a ďalšími slovakistickými pracoviskami Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Prešovskej univerzity v Prešove. Do tvorby korpusu sú zapojení lektori slovenského jazyka a kultúry pôsobiaci na univerzitách v zahraničí, čím sledujeme rozšírenie databázy písaných textov vytvorených nerodenými používateľmi slovenčiny s rozličným východiskovým jazykom i s rôznou úrovňou jazykovej kompetencie. Cieľom projektu je preskúmať súvislosti medzi druhmi jazykových chýb, ich

výskytom, distribúciou a vo vybraných prípadoch aj predpokladanou príčinou ich výskytu v závislosti od sociolingvistických faktorov, a tak špecifikovať povahu medzijazyka pri osvojovaní slovenčiny ako cudzieho jazyka. Riešenie projektu umožní konfrontovať používané didaktické metódy a lingvodidaktickú postupnosť vo výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka (SakoCJ) so získanými korpusovými výsledkami a podľa potreby aj inovovať prípravu výučbových materiálov a jazykových testov. Za prínos považujeme sprístupnenie akvizičného korpusu textov cudzincov učiacich sa slovenčinu, ktorý bude k dispozícii pre odborníkov v oblasti didaktiky cudzích jazykov, lektorov a učiteľov SakoCJ i ostatných záujemcov.

Inovatívnym projektom z dielne SAS je tvorba propagačnej brožúrky *Prvá pomoc v slovenčine* (J. Choleva, ed., 2016, 2019), ktorá obsahuje komunikačné stratégie v rozličných jazykových mutáciách, doteraz vydaná v 12 jazykoch (anglická, nemecká, francúzka, maďarská, talianska, rumunská, poľská, ruská, bieloruská, chorvátska, srbská, ukrajinská). Pri jej tvorbe autorky uplatnili participatívnu metódu riešenia, do ktorej sú zapojení lektori slovenského jazyka pôsobiaci na zahraničných univerzitách v úlohe koordinátorov projektu. Osobitne treba vyzdvihnúť účasť zahraničných študentov slovakistiky, ktorí sa v rámci lektorských cvičení podieľali na preklade textu do danej jazykovej mutácie. Základné frázy v modelových mikrosituáciách z každodenného života sú spracované kreatívnou formou, dotvárané pôsobivým grafickým dizajnom Ota Hudeca s využitím modrotlačovej techniky. Brožúrka obsahuje lexikálne minimum, ktoré môže slúžiť ako most k štúdiu slovenčiny a poznávaniu slovenských kultúrnych špecifik.

Interdisciplinárny charakter vzdelávacieho programu letnej školy zabezpečuje aj činnosť poradného orgánu Vedeckého grémia SAS, v ktorom sú zastúpení členovia vedenia fakulty i predstavitelia jednotlivých slovakistických disciplín, predovšetkým z oblasti jazykovedy, literárnej vedy, etnológie a histórie. Úlohou grémia je zhodnotiť priebeh a zabezpečenie uplynulého ročníka letnej školy a zároveň schváliť termín, štruktúru, ako aj návrh finančných nákladov na realizáciu nasledujúceho ročníka. Najdôležitejším bodom je však stanovenie ústrednej témy pripravovaného ročníka v interdisciplinárnom cykle prednášok reflektujúcich predovšetkým vzdelávacie potreby jeho primárnych adresátov, zahraničných slovakistov, študentov lektorátov slovenského jazyka a kultúry na zahraničných univerzitách. Do programu sú zvyčajne zaradené aj aktuálne jubileá osobností slovenskej vedy, literatúry a kultúry, výročia historických udalostí, ktoré poskytujú prednášateľom

priestor na prípravu príspevku z pohľadu vlastného vedeckého bádania s možnosťou publikovania v aktuálnom zväzku zborníka SAS. Jednotlivé doteraz vydané zväzky 1 – 48 (1972 – 2019) sú sprístupnené aj na stránke <https://zborniky.e-slovak.sk/>.

V posledných ročníkoch letnej školy možno sledovať výraznejšie zmeny v oblasti vzdelávacej a propagačnej koncepcie SAS-u ovplyvnené novými možnosťami komunikácie s domácimi spolupracovníkmi i zahraničnými účastníkmi letnej školy. Ide najmä o prezentáciu výstupov centra využitím univerzitnej webovej stránky <http://fphil.uniba.sk/sas/>, ako aj zriadením našej špeciálnej domény <http://e-slovak.sk>, kde je sprístupnený e-learningový kurz slovenčiny pre cudzincov, ktorý môžu absolvovať záujemcovia prakticky z celého sveta bezplatne.

Dôležitou súčasťou projektov SAS je dokumentácia reálií a ich archivovanie. Od roku 1972 je história každého ročníka zaznamenaná v kronikách. Záznamy obsahujú presné informácie o programe, komentáre lektorov, vyjadrenia frekventantov, osobné i kolektívne zážitky počas exkurzie i rozličné výpovede od správy či komentára z absolvovaných podujatí cez esej až po literárne pokusy účastníkov letnej školy. Všetky záznamy sú doplnené fotografiami, ktoré svedčia o dobe, o pestrej palete vzdelávacieho a kultúrneho programu daného ročníka, ale i o samotných účastníkoch letnej školy. Zavedením spoločného fotografovania študijných skupín i celého korpusu SAS máme dodnes v kronikách uchovaný nielen presný zoznam účastníkov príslušného ročníka, členov vedenia, lektorského zboru či pomocných asistentov, ale aj ich dobové fotografie. Klasická kronika je sprístupnená aj na internete <https://fphil.uniba.sk/sas/kroniky/>. Prostredníctvom <https://www.facebook.com/welovesas> sú k dispozícii aktuálne informácie o dianí na SAS-e, o nových publikáciách i podujatiach z oblasti výskumu a vzdelávania študentov i lektorov.

Literatúra

KAMENÁROVÁ, Renáta – ŠPANOVÁ, Eva – LOS IVORÍKOVÁ, Helena – MOŠAŤOVÁ, Michaela: Krížom-krážom. Metodická príručka slovenčina A1. Bratislava: Univerzita Komenského 2018.

PEKAROVIČOVÁ, Jana: Tváre slovenskej lingvistiky v zrkadle Studia Academica Slovaca. Bratislava: Univerzita Komenského 2019.

CHOLEVA, Júlia (ed). Prvá pomoc po slovensky. First Aid in Slovak. Bratislava: Univerzita Komenského 2016.

<https://fphil.uniba.sk/sas/>

<http://e-slovak.sk>

<https://zborniky.e-slovak.sk/>

Marianna Sedláková – Lena Ivančová
Výskumné zameranie KSSFaK FF UPJŠ* v Košiciach;
jazykoveda (aj) v študijnom programe masmediálne štúdiá

Katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie,
Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Cieľom príspevku je v širších teoreticko-metodologických súvislostiach predstaviť aktuálne vedecké a vedecko-pedagogické zameranie Katedry slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, a to predovšetkým na pozadí najvýznamnejších publikácií a prebiehajúcich vedecko-výskumných projektov.

Odborné nasmerovanie pracoviska sa prirodzene odvíja od troch študijných programov, ktoré sú na katedre realizované (na bakalársky študijný program *slovenský jazyk a literatúra* v kombinácii s ďalším predmetom nadväzuje na magisterskom stupni *učiteľstvo slovenského jazyka a literatúry* v kombinácii, na bakalárskom aj magisterskom stupni sa realizuje študijný program *masmediálne štúdiá* a na doktorandskom stupni študijný program *literárna veda*).

Vedecko-výskumné projekty realizované na katedre zvyčajne funkčne integrujú lingvistiku, literárnu vedu a mediológiu, a práve v kooperácii týchto parciálnych výskumných oblastí na pevných teoreticko-metodologických základoch (výhodiská začala rozvíjať Filozofická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove, ktorá bola neskôr pričlenená k Prešovskej univerzite), niekedy aj s umeleckým vyústením (umelecká literatúra, filmová tvorba), možno vidieť črtajúce sa špecifiká tohto pracoviska.

Posilniť exaktnosť a experimentálny lingvistický výskum umožňujú katedre dve špecializované pracoviská, a to Laboratórium experimentálnej fonetiky a komunikácie a laboratórium LICOLAB (Language, Information and Communication Laboratory), ktoré vznikli pri Katedre slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie FF UPJŠ v Košiciach. Výskum fungovania zvuku a obrazu aj nácvik praktických zručností umožňuje rozvíjať Televízne a filmové štúdio, ktoré takisto vzniklo pri Katedre slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie.

Na pozadí úzkej príbuznosti filologických a mediálno-komunikačných študijných odborov, ktorá sa potvrdzuje na tomto našom pracovisku, chceme apelovať na rešpektovanie

* KSSFaK FF UPJŠ = Katedra slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika

príbuznosti filologických a mediálno-komunikačných študijných odborov v rámci pripravovaných zmien pri komplexnej akreditácii, garantovaní študijných odborov a pod.

Vyhláška č. 244/2019 Z. z. Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky o sústave študijných odborov Slovenskej republiky vymedzuje 48 odborov, v ktorých môžu vysoké školy v Slovenskej republike poskytovať vysokoškolské vzdelávanie. Zámer MŠVVaŠ SR urobiť poriadok v študijných programoch a začleniť ich do jednotného systému odborov nepochybne treba oceniť, jeho výsledkom by však nemalo byť extrémne zvýhodnenie „veľkých“ odborov (integrujúcich veľa súčasných študijných programov) na úkor odborov „menších“, logicky s menším počtom existujúcich odborníkov a často s nutnosťou polydisciplinárneho zamerania (napr. pri komplexnej akreditácii, garantovaní študijných programov, posudzovaní publikačnej činnosti a pod.). Tento kvalitatívno-kvantitatívny nepomer zasahuje aj študijné programy dlhodobo realizované na KSSFaK v Košiciach, konkrétne kým študijný odbor 11. *Filológia* integruje až 11 súčasných študijných programov (2.1.23. *teória literatúry a dejiny konkrétnych národných literatúr*; 2.1.27. *slovenský jazyk a literatúra*; 2.1.28. *slovanské jazyky a literatúry*; 2.1.29. *neslovanské jazyky a literatúry*; 2.1.30. *orientálne jazyky a kultúry*; 2.1.31. *klasické jazyky*; 2.1.32. *cudzie jazyky a kultúry*; 2.1.33. *všeobecná jazykoveda*; 2.1.34. *jazykoveda konkrétnych jazykových skupín*; 2.1.35. *prekladateľstvo a tlmočníctvo*; 2.1.36. *literárna veda*), študijný odbor 23. *Mediálne a komunikačné štúdiá* integruje iba 4 súčasné študijné programy (3.2.1. *žurnalistika*; 3.2.2. *teória a dejiny žurnalistiky*; 3.2.3. *masmediálne štúdiá*; 3.2.4. *knižnično-informačné štúdiá*).

Vyjadrujeme obavy, či takto nastavený systém nepovedie k pragmatickému „splošťovaniu“ odboru *mediálne a komunikačné štúdiá* a k postupnej eliminácii skutočných odborníkov z vyučovacieho i vedeckovýskumného procesu (z oblastí lingvistiky, filmu, manažmentu, marketingu, histórie, politológie, etiky, práva atď.), ktorí zrejme nebudú môcť kvalifikačne rásť, habilitovať sa, inaugurovať sa v tomto odbore, príp. ho garantovať. Žurnalistika, masmediálne, ale aj knižnično-informačné štúdiá tradične jestvovali na filozofických fakultách, pod egidou lingvistiky, ich striktné odseparovanie môže viesť k celkovému zníženiu kvality jazykových komunikátov u masmediálnych pracovníkov, a teda aj úrovne kultúry jazyka všeobecne.

Požiadavka na diferencovanie odborov, na rozdielny spôsob posudzovania kvality, resp. kompetentnosti odborníkov podieľajúcich sa na výučbe a garantujúcich tieto odbory nie je úsilím hľadať komusi vyhovujúcu výnimku, ale snahou zohľadniť do očí bijúcu rozdielnosť

(predovšetkým z hľadiska interdisciplinárnosti, resp. úzkej príbuznosti niektorých odborov) a tím v dôsledkoch objektivizovať systém študijných odborov, ktorý pripravilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Nespochybniteľný zástoj lingvistiky a filologického základu by mal ostať v odbore *mediálne a komunikačné štúdiá* v záujme kvality budúcich mediálnych komunikátov zachovaný, aby sme o pár rokov nemuseli konštatovať ešte dramatickejšie zhoršenie kultúry jazyka v médiách. Veď primárnym nástrojom komunikácie (aj tej mediálnej) je jazyk.

Iveta Valentová
Výskum lexiky slovenských terénnych názvov

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, Bratislava

Výskum lexiky slovenských terénnych názvov a ich lexikografické spracovanie je vedeckým cieľom projektu Slovenskej onomastickej komisie (SOK) a grantovej agentúry VEGA (č. projektu 2/0021/17), ktorý sa realizuje v oddelení dejín slovenského jazyka, onomastiky a etymológie v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV v Bratislave (JÚLŠ). *Terénne názvy (anojkonymá)* sú názvy nesídelných geografických objektov. Zaraďujú sa k nim *chotárne názvy* (názvy hospodársky využívaných objektov, napr. polí, pasienkov, záhrad, viníc, lesov), *oronymá* (fyzickogeografické názvy alebo názvy geografického reliéfu, napr. pohorí, vrchov, dolín, nížin), *hydronymá* (vodné názvy, napr. názvy riek, jazier, vodných nádrží, rybníkov), *speleonymá* (názvy jaskýň a priepastí), *hodonymá* (názvy dopravných ciest) a názvy ďalších objektov a javov, ktoré nie sú určené na bývanie, napr. názvy kameňov, božích múk, výškových kót (v minulosti trigonometrických bodov).

Genéza výskumu a spracovania terénnych názvov

Získavanie terénnych názvov prebiehalo predovšetkým formou dotazníkových súpisných akcií. Pravdepodobne prvým pokusom zozbierať predovšetkým chotárne názvy z celého niekdajšieho Uhorska bola súpisová akcia, ktorú zorganizoval v šesťdesiatych rokoch 19. storočia (1864 – 1865) Frigyes Pesty. Na prelome 19. a 20. storočia uskutočnila dotazníkovú akciu v 376 obciach Muzeálna slovenská spoločnosť. Podľa prác na pražskom onomastickom pracovisku M. Majtán zostavil v r. 1965 návod na vypracovanie súpisu slovenských terénnych názvov a dotazník pre terénny výskum, prostredníctvom ktorých sa

v rokoch 1966 – 1975 zozbieralo okolo 250 000 názvov zo všetkých obcí na Slovensku. V JÚLŠ sa vyexcerpované názvy spracovali do dvoch tradičných kartoték (podľa abecedy a podľa okresov a obcí). Okrem názvov získaných prostredníctvom dotazníkových súpisných akcií kartotéky obsahujú názvy vyexcerpované z diplomových, seminárnych a dizertačných prác študentov pedagogických a filozofických fakúlt, názvy z kolektívnych terénnych výskumov, ktoré boli súčasťou piatich seminárov o heuristickom výskume vlastných mien v rokoch 1973 – 1977 (zorganizovaných SOK), z archívov JÚLŠ, Encyklopedického ústavu SAV, Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici, zo súkromných zbierok, zo štúdií a článkov z jazykovedných, etnografických, vlastivedných a historických časopisov a zborníkov od 80. rokov 19. storočia do r. 1975, z onomastických, nárečových, ale aj etnografických, historických, vlastivedných miestnych i regionálne zameraných publikácií, slovníkov, monografií a monografických štúdií, z dvoch sérií publikácie *Turistický sprievodca ČSSR*, zo *Základnej mapy ČSSR 1 : 10 000*, *Základnej mapy ČSSR 1 : 50 000* a z katastrálnych máp. Vypracoval sa rukopisný heslár, ktorý obsahuje 42 803 hesiel (z toho je 13 218 apelatív a adjektív z vlastných mien) a 300 pracovných máp v mierke 1 : 400 000 s úplnou sieťou, t. j. s vyznačením obcí, hraníc ich katastrov a hraníc okresov pre Atlas slovenských terénnych názvov.

Koncepcie lexikografického spracovania terénnych názvov

V súvislosti s lexikografickým spracovaním terénnych názvov sa uvažovalo, že nepôjde o klasický onomastikon, v ktorom základom heslovej state je názov, resp. objekt a jeho názvy, ale pôjde o slovník lexiky terénnych názvov, t. j. heslom je lexéma a jej výskyt v terénnych názvoch, pretože jedna lexéma sa vyskytuje v rozličných typoch terénnych názvov niekoľkokrát (napr. apelatívum *bahno* sa nachádza v 131 terénnych názvoch). Predbežnú koncepciu pripravovaného slovníka zostavil a predbežne publikoval M. Majtán v štúdiu *Slovníkovo-areálové spracovanie lexiky slovenských terénnych názvov* (1983). Podľa tejto koncepcie slovník nemal obsahovať názvy z osobných mien a názvy cudzieho pôvodu. Keďže tím, ktorý mal túto úlohu realizovať, bol poverený prípravou *Historického slovníka slovenského jazyka*, práce týkajúce sa príprav lexikografického spracovania slovenských terénnych názvov od osemdesiatych rokov minulého storočia ustupovali do pozadia. Napriek tomu sa urobilo množstvo sond do roztriedeného toponymického materiálu. V niekoľkých štúdiách sa analyzovali jednotlivé slová, slovné základy, odvodené slová, slovné čeľade

a významové skupiny, ktoré možno nájsť zhrnuté v monografii M. Majtána *Z lexiky slovenskej toponymie* (1996). Publikácia obsahuje aj 50 mapiek, ktoré naznačujú areálové rozšírenie slov a ich variantov.

Súbežne sa robil heuristický výskum a budovala sa koncepcia slovníka českých terénnych názvov. Ústav pro jazyk český AV ČR vykonal v rokoch 1963 – 1980 súpisnú akciu názvov z územia Čiech a v rokoch 1964 – 1989 z územia Moravy. Kolektív autorov M. Knappová, I. Lutterer, K. Oliva, L. Olivová-Nezbedová, J. Pleskalová, E. Pokorná a R. Šrámek publikovali koncepciu slovníka v r. 1980. Slovník mal obsahovať dve časti: 1. časť z územia Čiech mala obsahovať 30 000 heslových slov, 2. časť z územia Moravy a Sliezska mala obsahovať 5 000 heslových slov. Vypracovali sa hesláre: *Index lexikálných jednotek pomístních jmen v Čechách* (L. Olivová-Nezbedová, J. Matúšová, 1991), *Retrográdní index lexikálných jednotek pomístních jmen v Čechách* (L. Olivová-Nezbedová, J. Matúšová, 1991) a rukopisný *Heslář ke slovníku pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku* (R. Šrámek, J. Pleskalová, 1993). Predpokladalo sa, že koncepcia slovníka pre celý český anojkonymický materiál bude jednotná. V dôsledku odlišných teoretických a metodologických východísk a časového posunu medzi prípravou koncepcie a jej realizovaním na jednotlivých pracoviskách, sa realizujú dva samostatné slovníky českých terénnych názvov.

Slovník pomístních jmen v Čechách sa začal koncipovať od r. 1978 v oddelení onomastiky Ústavu pro jazyk český AV ČR v Prahe. Predbežné výsledky analýz anojkonymického materiálu publikovali L. Olivová-Nezbedová, M. Knappová, J. Malenínska, J. Matúšová v monografii *Pomístní jména v Čechách. O čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest* (1995). Úvodný zväzok slovníka s koncepciou vyšiel v r. 2000. Knižne bolo publikovaných prvých 5 zväzkov *Slovníka pomístních jmen v Čechách* (J. Matúšová a kol.): I (A) 2005, II (B – Bau) 2006, III (Bav – Bíd) 2007, IV (Bíg – Bož) 2008, V (Bra – Buc) 2009, ďalšie heslá sa postupne sprístupňujú iba v elektronickej podobe (<https://spjc.ujc.cas.cz>). Dostupné sú heslá na písmená B, C, rozpracované sú heslá na písmeno Č. Ide o čiastočne synchronný a čiastočne historický slovník, pričom počítač sa stal iba pomôckou.

Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku sa začal koncipovať v dialektologickom oddelení v Brne od r. 2005. Koncepcia priorityne interaktívneho digitálneho slovníka bola publikovaná v 1. čísle časopisu *Acta onomastica* z r. 2010

(M. Šipková, L. Čižmarová a kol., programátor M. Povolný). Ide o podrobný synchronný slovník, pričom väčší dôraz sa kladie na nárečové podoby a rozličné mapové vyhotovenia. Rozpracované sú heslá na písmená A – CH. Heslá so zapracovanými pripomienkami redaktorov sa postupne sprístupňujú na internete (<https://spjms.ujc.cas.cz>).

Po dokončení *Historického slovníka slovenského jazyka* (1991 – 2008) a kolektívnej monografie *Staršia slovenská lexika v medzijazykových vzťahoch* (2011) sa členky oddelenia dejín slovenského jazyka, onomastiky a etymológie Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV vrátili k zostavovaniu koncepcie lexikografického spracovania slovenských terénnych názvov, ktorá by vychádzala z moderných onomastických teoretických a metodologických východísk a využívala súčasné možnosti počítačového spracovania. *Lexika slovenských terénnych názvov* je prioritne digitálny výkladový a dokladový slovník slovenskej a do slovenčiny adaptovanej inojazyčnej apelatívnej a propriálnej lexiky, ktorá sa vyskytuje v terénnych názvoch z územia Slovenska. Ide o synchronný i historický slovník so slovníkovo-areálovým spracovaním lexiky, v ktorom sa uvádza gramatická a slovotvorná charakteristika, štruktúrne typy názvov, sémantické príznaky, mimojazykové okolnosti, ktoré majú vplyv na vznik názvu, motivácia, frekvenčné údaje, areálový výskyt, výskyt hláskových variantov a nárečových zakončení v rámci paradigmy. Spracovanie terénnych názvov prebieha v súlade s brnianskou koncepciou digitálneho interaktívneho slovníka (buduje sa digitálna databáza), čo umožní okrem rozličných možností vyhľadávania údajov v databáze aj komparatívny výskum moravsko-sliezkeho a slovenského anojkonymického materiálu. Heslové state slovníka sa však koncipujú podľa vlastných zásad, napríklad pri utváraní heslových slov sa používa vyšší stupeň abstrakcie a názvy sa uvádzajú v štandardizovanej podobe alebo v podobe upravenej podľa pravidiel slovenského pravopisu. Koncepcia slovníka je publikovaná v monografii I. Valentovej *Lexika slovenských terénnych názvov (Koncepcia lexikografického spracovania)* (2018). Publikácia obsahuje okrem zásad koncepcie, charakteristiky štruktúry heslovej state, ukážkových hesiel a rôznych možností mapových vyhotovení aj genézu výskumu a spracovania terénnych názvov, podrobnú analýzu teoretických a metodologických problémov koncepcie s uvedením problematiky toponymickej terminológie a súpis hesiel na písmeno A. Koncepcia slovníka a heslá so zapracovanými pripomienkami redaktorov sa postupne sprístupňujú na internetovej stránke Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV v rámci online portálu *Lexika slovenských terénnych názvov* (<https://lstn.juls.savba.sk>).

Terénne názvy ako osobitná trieda geografických názvov majú zo všetkých vlastných mien najbližšie k apelatívnej slovnej zásobe. Lexikografické spracovanie terénnych názvov má mimoriadnu hodnotu najmä pre jazykovedné disciplíny, predovšetkým pre onomastiku, vývin slovenského jazyka a dialektológiu a bude prínosom aj z hľadiska štandardizácie geografického názvoslovia. V terénnych názvoch sa napríklad uchováva historická apelatívna lexika (*chríb, debra, prť, bara, kopok, hvozd*), nachádzame v nej archaické gramatické javy (napr. plurálové tvary lokálu *V laziech, Na vrsiech*) či archaickú slovtvorbu (napr. vzťahové adjektíva *Brezov peň = Brezový peň* alebo tvorenie posesív z pôvodných a-kmeňových substantív, napr. *Vojka > Vojčin*), ale aj osobné mená (*Babejka, Badurovo, Brachnoje lúka, Frankov hrunek*), ktoré môžu slúžiť pre ďalší antroponymický výskum. Sprístupnením tohto vzácného toponymického materiálu sa vytvoria podklady aj pre synchronný výskum fungovania terénnych názvov v komunikácii a jazykovej (onymickej) krajiny (socioonomastický výskum). Prostredníctvom terénnych názvov je možné skúmať aj medzijazykové vzťahy alebo aj procesy osídľovania v minulosti.

Výskum a spracovanie terénnych názvov má význam aj pre iné vedné disciplíny, napr. pre históriu, geografiu, geológiu, archeológiu, etnografiu, biológiu či sociológiu. Z terénnych názvov sa napríklad dajú zistiť majetkovo-právne pomery v minulosti (*Špania dolina, Adamech dolina, Adamcuľa, Mikuška, Dužstevné, Farské*), členitosť terénu (napr. názvy s apelatívami *kopa, kopec, kopok, chopok, chopec*), kvalita pôdy (názvy *Močariny, Mokriny, Mokré lúky* označujú bahnité miesta, výskyt rašeliny), nerastné bohatstvo (*Baňa, Bane, Banička, Banište, Nad baňou, Červená baňa*), archeologické lokality (napr. v objektoch s názvom *Chríp* boli nájdené slovanské hrobové, keramické a iné hmotné pamiatky; v Borovciach odhalili 104 hrobov z veľkomoravského obdobia), výskyt zvierat (*Jazvec, Jazvečia, Jazvečie, Jazvečia skala, Borsuk, Borsuky, Borsučie*) či pestovanie hospodárskych plodín v minulosti (*Chmeľnica, Kapustnice, Šafranica*). Výskum a lexikografické spracovanie terénnych názvov má nielen jazykovedné, ale aj širšie spoločenské využitie.

Literatúra

Historický slovník slovenského jazyka. 1. – 7. zv. Red. M. Majtán. Bratislava: Veda 1991 – 2008. ISBN 80-224-0378-4.

KOPECKÁ, Martina – LALIKOVÁ, Tatiana – ONDREJKOVÁ, Renáta – SKLADANÁ, Jana – VALENTOVÁ, Iveta: Staršia slovenská lexika v medzijazykových vzťahoch. Bratislava: Veda 2011. 204 s. ISBN 978-80-224-1217-9.

- MAJTÁN, Milan: Slovníkovo-areálové spracovanie lexiky slovenských terénnych názvov. In: Slovenská reč, 1983 b, roč. 48, č. 4, s. 190 – 206; tože: Spracovanie lexiky slovenských terénnych názvov. In: Geografia nazewnicza. Materiały z VII konferencji Komisji Onomastyki Słowiańskiej przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów i II posiedzenia Komisji Onomastycznej Komitetu Językoznawstwa PAN Mogilany, 23 - 25 IX 1980 r. Red. K. Rymut. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo PAN 1983, s. 29 – 36. ISBN 83-04-01120-4.
- MAJTÁN, Milan: Z lexiky slovenskej toponymie. Bratislava: Veda 1996. 192 s. ISBN 80-224-0480-2.
- OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ Libuše – MATUŠOVÁ, Jana: Index lexikálních jednotek pomístních jmen v Čechách. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV 1991. 269 s.
- OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ Libuše – MATUŠOVÁ, Jana: Retrográdní index lexikálních jednotek pomístních jmen v Čechách. Praha: Ústav pro jazyk český ČSAV 1991. 236 s.
- OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, Libuše – KNAPPOVÁ, Miloslava – MALENÍNSKÁ, Jitka – MATUŠOVÁ, Jana: Pomístní jména v Čechách. O čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest. Praha: Academia 1995. 520 s. ISBN 80-200-0554-4.
- Morfológia slovenského jazyka. Red. J. Ružička. Bratislava: Vydavateľstvo SAV 1966.
- OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, Libuše – MALENÍNSKÁ, Jitka: Slovník pomístních jmen v Čechách. Úvodní svazek. Praha: Academia 2000. 172 s.
- Onomastické oddělení ÚJČ ČSAV v Praze a v Brně (Miloslava Knappová, Ivan Lutterer, Karel Oliva, Libuše Olivová-Nezbedová, Jana Pleskalová, Eva Pokorná, Rudolf Šrámek): Přípravovaný slovník pomístních jmen v ČSR. In: Zpravodaj Místopisné komise ČSAV, 1980, roč. 21, č. 2-3-4-5, s. 184 – 193.
- VALENTOVÁ, Iveta: Lexika slovenských terénnych názvov. (Konceptia lexikografického spracovania). Bratislava: Slovak Academic Press 2018. 220 s. ISBN 978-80-89607-69-3.

Andrej Závodný

Vedeckovýskumné a publikačné aktivity na Katedre slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave v rokoch 2017 – 2019

Katedra slovenského jazyka a literatúry, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Katedra slovenského jazyka a literatúry na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity sa virtuálne člení na oddelenie slovenského jazyka a didaktiky a oddelenie literárnej vedy a didaktiky literatúry. Pracovníci oddelenia slovenského jazyka simultánne pokračujú vo výskume v oblasti synchronie jazyka (osobitne kognitívnej lingvistiky, filozofie jazyka, lexikológie, jazykovej kultúry, frazeológie), onomastiky a dialektológie. Cieľom textu je stručne predstaviť aktuálne vedeckovýskumné aktivity oddelenia jazykovedy a didaktiky slovenského jazyka, aj v rámci grantových úloh, a niekoľko publikácií, ktoré odzrkadľujú prevažnú časť aktivít členov našej katedry.

Doc. PhDr. Gabriela Magalová, PhD., sa popri literárnovednej práci, orientovanej na detskú literatúru, systematicky venuje výskumu slovenskej frazeológie. Publikované boli jej štúdie *Možnosti využitia frazeológie na 2. stupni ZŠ* (zborník: Lexikálne a frazeologické

konfrontácie od Veľkej Moravy po súčasnosť, UKF Nitra, 2017) a *Možnosti a limity vyučovania frazeológie na základných školách* (zborník: Výzvy2017, Nitra, SlovakEdu, 2017). Minulý mesiac bola jej štúdia s názvom *Frazeológia v službách publicistiky* zaradená do programu odborného seminára s názvom Vzdelávanie novinárov (otázky, problémy a výzvy) na katedre žurnalistiky v Nitre.

Dr. theol. Kristína Pavlovičová, PhD., je rovnako literárnou vedkyňou, no niektoré jej publikované štúdie presahujú aj do jazykovednej problematiky (staroslovienske preklady, semiotika). V roku 2017 jej vyšla monografia *Veľkomoravský Proglas* (TUT a Veda, 2016), ktorá ponúka iný pohľad na tento predhovor k Evanjeliu a umožňuje nahliadnuť do všetkých štyroch zachovaných cyrilských rukopisov Proglasu, ktoré dovtedy na Slovensku neboli dostupné. Na túto monografiu tematicky nadväzuje monografia *Prology Teofylakta Ochridského* (TUT a Veda, 2017) – aj témou tohto diela je prológová literatúra – tentoraz Teofylaktove prológy k štyrom evanjeliám. Kniha predstavuje bulharského arcibiskupa gréckeho pôvodu Teofylakta, autora Života Klimenta, a jeho bohaté literárne dielo, u nás neznáme. Monografia obsahuje cirkevnoslovanské cyrilské texty, ich prepis do latinky, preklad do súčasnej slovenčiny a podrobný výklad, ktorý sa nesie jednak v duchu literárnosti, odrážajúc stredovekú semiotiku byzantsko-slovanskej estetiky, jednak v duchu východnej teológie. V slovenčine sa uvedené historické pramene, vrátane faksimilných, publikovali po prvý raz. Táto kniha ukazuje, že veľkomoravský Proglas nie je až takým jedinečným prológom, pretože sú aj iné prológy k evanjeliám. V zborníku *Liturgické jazyky v duchovnej kultúre Slovanov* jej v roku 2017 vyšla štúdia *O prekladoch Proglasu do slovenčiny* (Slavistický ústav Jána Stanislava SAV/Slovenský komitét slavistov, 2017), v ktorej kriticky rozoberá preklady Proglasu do slovenčiny, upozorňuje na konkrétne miesta, ktoré sú zle preložené, a argumentačne uvádza korektný preklad. V tomto roku sa stala hlavnou riešiteľkou grantovej úlohy VEGA 1/0366/19 *Staroslovienske texty sv. Klimenta Ochridského, prepis, preklad a výklad*.

Doc. PaedDr. Jozefovi Pavlovičovi, CSc., ktorý ešte stále pôsobí na lektoráte v Sofii, vyšla v roku 2017 v zborníku *Liturgické jazyky v duchovnej kultúre Slovanov* zaujímavá štúdia *Fenomén nepreložiteľnosti výrazu* (Slavistický ústav Jána Stanislava SAV/Slovenský komitét slavistov, 2017), v ktorej sa zaoberá prekladom z cirkevnej slovančiny, najmä slovného spojenia *nevisto nenevistnaja* z Akatistu presvätej Bohorodičky. Spolu s jeho dcérou Mgr. art. Agátou Pavlovičovou v roku 2018 vydali knihu *Interpretácia hier divadla SkRAT*

(Trnava, Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a VEDY, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 2018).

Mgr. Marek Mikušiak, PhD., je od roku 2018 hlavným riešiteľom projektu KEGA s názvom *Jazyk a komunikačná kompetencia*. Cieľom projektu je vytvoriť moderné vzdelávacie materiály slúžiace na rozvíjanie znalostí predovšetkým zo slovenskej ortografie. Projekt je konkrétne zameraný na tvorbu videí určených pre širšiu verejnosť. V roku 2018 mu vyšla monografia *Filozofia jazyka medzi logikou a psychológiou*, v ktorej sa zaoberá povahou významu a pojmového myslenia, a to formou interdisciplinárneho skúmania dvoch odborných perspektív: logickej a psychologickéj. Autor v nej spracúva aj problematiku idealizovaného modelu jazyka, uplatňovaného v logickej sémantike, zaoberá sa súčasnými psychologickými výskumami kognitívnej kategorizácie, koncepciou pojmového myslenia budovanou na základoch teórie umelej inteligencie, sociálnou teóriou významu jazykového znaku a na základe špecifickej metateoretickej reflexie, inšpirovanej predovšetkým myšlienkami Ludwiga Wittgensteina, poukazuje na možnosti viacodborovej syntézy.

PaedDr. Mária Beláková, PhD., sa popri lingvistickom výskume užšie špecializuje na didaktiku slovenského jazyka. V rozmedzí rokov 2017 – 2018 jej vyšli tri vysokoškolské učebnice Teória a prax vyučovania slovenského jazyka I, II a III. V tomto roku jej vyšla v konferenčnom zborníku *Inovatívne trendy v odborových didaktikách štúdia Byť inovatívny a „trendy“ v klasickej škole!?* (Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Pedagogická fakulta, 2019) a štúdia v onomastickom konferenčnom zborníku *Konvergencie a divergencie v propriálnej sfére s názvom Štandardizované vz. neštandardizované podoby hydroným z povodia Malého Dunaja* (Bratislava, Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2019). Je pravidelnou prispievateľkou aj do časopisu *Slovenčinár*, ktorý vydáva Slovenská asociácia učiteľov slovenčiny.

V roku 2018 sa doc. PhDr. Juraj Hladký, PhD., zúčastnil na XVI. medzinárodnom kongrese slavistov v Belehrade (Belehrad 20. – 27. 8. 2018), kde vystúpil s pozvanou prednáškou *Spoločenská hodnota vlastného mena*, ktorá bola publikovaná v časopise *Onomastica* (The Social Value of Proper Names. Spoločenská hodnota vlastného mena, roč. 61, č. 1, 2017). V roku 2017 v poľskom Vroclave prezentoval pozvanú a publikovanú štúdiu *Slovenská hydronomastika v slavistickom kontexte* (Słowiańszczyzna dawniej i dziś – język, literatura kultura: monografia ze studiów slawistycznych III, 2017), vo vedeckom zborníku *Studiji z onomastyky ta etimolohiji* v spoluautorstve s A. Závodným publikoval

štúdiu *Z historickej toponymie Žitného ostrova* (Kyjev, Nacionalna akademija nauk Ukrajiny – Institut ukrajinskej movi, 2017) a v roku 2018 mu v rovnakom zborníku vyšla štúdia *O viacnázvovosti v hydronymii* (Kyjev, Nacionalna akademija nauk Ukrajiny – Institut ukrajinskej movi, 2018). V roku 2017 ešte vyšla v zborníku *Lexikálne a frazeologické konfrontácie od Veľkej Moravy po súčasnosť* (Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Filozofická fakulta, 2017) konferenčná štúdia *Pohansko-kresťanský synkretizmus na pozadí historickej toponymie z povodia Malého Dunaja* a prepracované vydanie monografie *Sta viator : kapitoly z dejín Leopoldova (1)* v spoluautorstve s Ivom Vondrovským. V tomto roku bola v zborníku z onomastickej konferencie *Konvergenzie a divergenzie v propriálnej sfére publikovaná jeho štúdia Historické a etnické vzťahy v ojkonymii a hydronymii Žitného ostrova* (Bratislava, Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2019) a v zborníku *Belovský výskum štúdia s názvom Význam Belových Notícií pre onomastický výskum* (Katedra klasických jazykov, 2019).

PaedDr. Andrejovi Závodnému, PhD., v roku 2017 vyšla v už spomínanom zborníku *Lexikálne a frazeologické konfrontácie od Veľkej Moravy po súčasnosť* (Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre – Filozofická fakulta, 2017) štúdia s názvom *Motivačný odraz etnicity v toponymii Žitného ostrova* a v tomto roku v onomastickom konferenčnom zborníku *Konvergenzie a divergenzie v propriálnej sfére štúdia s názvom Antroponymá a etnonymá ako motivanty toponým na Žitnom ostrove* (Bratislava, Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2019).

Pred dvoma mesiacmi sa J. Hladký v spoluautorstve s I. Horňanským s príspevkom *O niektorých problémoch štandardizácie geografického názvoslovia*, A. Závodný s príspevkom *Analógie a deformácie v slovenskej toponymii* a M. Beláková s príspevkom *Prezývky v obci Slovenská Nová Ves z diachrónneho hľadiska* zúčastnili na 21. slovenskej onomastickej konferencii v Nitre s názvom *Vlastné mená v interdisciplinárnom kontexte*.

V roku 2018 bol pod vedením vedúceho projektu A. Závodného úspešne ukončený vedecký projekt *Hydronymia Malého Dunaja*. Projekt sa orientoval na hydronomastický výskum podľa metodiky *Hydronymia Europaea* a nadväzoval na predchádzajúci projekt *Diachrónna*

a synchronná hydronymia Žitného ostrova. Realizácia projektu ukázala, že povodie Malého Dunaja si ako celok kvôli zložitým odlišným historickým, etnickým aj hydrografickým zmenám v severnej a južnej časti povodia vyžadovalo štúdium priamo v teréne a archívoch.

Cieľom výskumu bolo skompletizovať hydronomastikon z celého územia povodia Malého Dunaja (a sčasti aj Dunaja) a cenný diachrónny aj synchronný jazykový materiál z etnicko-historického hľadiska mimoriadne zaujímavého územia adekvátne analyzovať a prezentovať ho odbornej verejnosti na Slovensku aj v zahraničí. V tomto roku vyšiel monografický výstup projektu s rovnakým názvom Hydronymia Malého Dunaja. Monografia obsahuje spomínaný skompletizovaný hydronomastikon z celého územia povodia Malého Dunaja (a sčasti aj Dunaja) a cenný jazykový materiál. Na základe poznatkov, získaných pri komplexnom pohľade na výklady jazykovej aj mimojazykovej motivácie názvov, sme sa pokúsili zrekonštruovať aj vývin slovensko-maďarsko-nemeckých jazykových vzťahov a ich dynamiku na skúmanom území. Podrobná analýza a komparácia zakreslených objektov vo všetkých preskúmaných kartografických prameňoch nám zasa umožnila zrekonštruovať vývin hydrografickej situácie v celom skúmanom povodí od včasného stredoveku až po súčasnosť, čomu v monografii venujeme osobitnú kapitolu. Monografia je ďalšou dôležitou časťou mozaiky projektu Hydronymia Slovaciae, no je najmä nevyhnutnou východiskovou bázou pre spracovanie hydronymie z povodia Dunaja na slovenskom území, ale aj pre zamýšľaný medzinárodný projekt (maďarsko-slovenský, príp. rakúsky), zameraný na spracovanie hydronymie Dunaja.

Na záver možno doplniť, že od roku 2018 niektorí členovia našej katedry užšie spolupracujú s Rádiom Regina na jazykovednej rubrike Na slovíčko, slovíčka (J. Hladký, G. Magalová, A. Závodný, M. Mikušiak) a niektorí pracovníci v rámci Slovenskej onomastickej komisie pri Jazykovednom ústave Ľ. Štúra od roku 2013 aktívne participujú na utváraní databázy slovenskej onomastickej terminológie. Výstupom tejto činnosti by mal byť Slovník slovenskej onomastickej terminológie, preto bol v spolupráci s Jazykovedným ústavom Ľ. Štúra SAV a Fakultou humanitných vied v Banskej Bystrici podaný grantový projekt VEGA s riešením od roku 2020 (vedúci projektu J. Hladký) s názvom Teória a terminologický systém slovenskej onomastiky (v kontexte slovanskej a medzinárodnej onomastickej terminológie). Terminológia predstavuje jeden z cieľov výskumu onomastiky, pretože je prostriedkom rozširovania poznania. Jej vývin závisí od rozvoja vednej disciplíny, od pojmového a objektového poznania. V dôsledku rozvoja vednej disciplíny vznikajú nové termíny (mnohé z nich sú synonymné), ktoré je však potrebné zjednocovať v záujme zrozumiteľnosti a bezporuchovej komunikácie.

Od posledného systematického spracovania slovenskej onomastickej terminológie v rámci príručiek slovanskej onomastickej terminológie už uplynulo viac ako 30 rokov. Počas týchto rokov slovenská onomastika prešla značným vývinom, čo spôsobilo aj zmeny v terminológii. Cieľom projektu je aktualizovať a doplniť slovenskú onomastickú terminológiu v kontexte slovanskej a medzinárodnej onomastickej terminológie a s ohľadom na vývin onomastickej teórie a metodológie zaoberať sa teoretickými otázkami terminológie s dôrazom na systémový charakter a vertikálno-horizontálny rozmer terminológie.

Zoznam členov SJS pri JÚLEŠ SAV v roku 2018

AUXOVÁ, Darina, PhDr., PhD.
AVRAMOVOVÁ, Miroslava, PhDr.
BALÁKOVÁ, Dana, doc., PhDr., PhD.
BALÁŽOVÁ, Ľubica, Mgr.
BALLEKOVÁ, Katarína, Mgr., PhD.
BÁNIK, Tomáš, Mgr., PhD.
BARTKO, Ladislav, doc. PhDr., CSc.
BENKO, Vladimír, Ing., PhD.
BÓNOVÁ, Iveta, PhDr., PhD.
BÖHMEROVÁ, Adela, doc. PhDr., PhD., M.A.
BOSÁK, JÁN, doc. PhDr., CSc.
BUDOVIČOVÁ, Viera, doc. PhDr., CSc.
BUGÁROVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
BUZÁSSYOVÁ, Klára, PhDr., CSc.
CADORINI, Giorgio, dott.
ČMEHÝLOVÁ-RAŠOVÁ, Dominika, Mgr., PhD.
DAROVEC, Miloslav, doc. PhDr., CSc.
DOBRÍKOVÁ, Mária, doc. PhDr., CSc.
DORUĽA, Ján, prof., PhDr., DrSc.
DUDOK, Miroslav, prof. PhDr., DrSc.
DUDOVÁ, Katarína, Mgr., PhD.
DUCHKOVÁ, Silvia, Mgr.
ĎURČO, Peter, prof., CSc.
ĎUROVIČ, Ľubomír, prof. PhDr., DrSc.
DVORNICKÁ, Ľubica, Mgr.
FERENČÍKOVÁ, Adriana, prom. fil., CSc.
FINDRA, Ján, Dr. h. c. prof. PhDr., DrSc.
GAJDOŠOVÁ, Katarína, Mgr., Ph.D.
GÁLISOVÁ, Anna, Mgr., PhD.
GLADIŠ, Marián, PhDr., PhD.
GLOVNÁ, Juraj, prof. PhDr., CSc.
GREGOVÁ, Renáta, doc. Mgr., PhD.
GRIGORJANOVÁ, Tatjana, PhDr., CSc.
HABIŇÁK, Andrej, PaedDr., PhD.
HANUDEĽOVÁ, Zuzana, doc. PhDr., CSc.
HAŠANOVÁ, Jana, PhDr.
HÍREŠOVÁ, Alena, PhDr.
HLADKÝ, Juraj, doc. PhDr., PhD.
HLAVATÁ, Renáta, PaedDr., PhD.
HONNEROVÁ, Barbora, Mgr.
HORÁK, Emil, doc. PhDr., CSc.
CHOCHOLOVÁ, Bronislava, Mgr., PhD.
IMRICHOVÁ, Mária, doc. PaedDr., PhD.
IVANČOVÁ, Lenka, Mgr., PhD.
IVANOVÁ, Martina, doc. Mgr., CSc.
JANKOVIČOVÁ, Milada, PhDr., CSc.
JANOČKOVÁ, Nicol, Mgr., PhD.
JAROŠOVÁ, Alexandra, PhDr., CSc.
JASINSKÁ, Lucia, Mgr., PhD.
KAČALA, Ján, č. k. SAV, prof. PhDr., DrSc.
KÁZMÉROVÁ, Anita, Mgr.
KIŠOVÁ, Jana, Mgr., PhD.
KLIMOVICH, Martin, PaedDr., PhD.
KLINCKOVÁ, Jana, doc. PhDr., CSc.
KOLENČÍKOVÁ, Natália, Mgr., PhD.
KOLLÁR, Dezider, doc. PhDr., CSc.
KONČALOVÁ, Jana, Mgr.
KOŠKOVÁ, Mária, Mgr., CSc.
KOVÁČOVÁ, Viera, doc. PhDr., PhD.
KOVÁČOVÁ, Zuzana, PaedDr., PhD.
KRALČÁK, Ľubomír, prof. PaedDr., PhD.
KRÁLIK, Ľubor, PhDr., CSc.
KRÁĽOVÁ, Zdena, doc., PaedDr., PhD.
KRUPA, Viktor, PhDr., DrSc.
KRŠKO, Jaromír, prof. Mgr., PhD.
KUČERA, Ladislav, PhDr., CSc.
LACKOVÁ, Marta, PaedDr., PhD.
LALIKOVÁ, Tatiana, Mgr.
LAUERSDORF, Mark
LIGOŠ, Milan, prof. PaedDr., CSc.
LIPTÁK, Štefan, PhDr., CSc.
LIPTÁKOVÁ, Alžbeta, PhDr., CSc.
LIPTÁKOVÁ, Ľudmila, prof. PaedDr., CSc.
ĽOS IVORÍKOVÁ, Helena, Mgr.
MACHO, Marián, Mgr., PhD.
MAJCHRÁKOVÁ, Daniela, Mgr., PhD.
MAJTÁN, Milan, PhDr., DrSc.
MAKIŠOVÁ, Anna, prof. Dr.
MIKLUŠ, Michal, prof. PhDr., CSc.
MISLOVIČOVÁ, Sibyla, PhDr.
MLACEK, Jozef, prof. PhDr., CSc.
MOŠAŤOVÁ, Michaela, Mgr., PhD.
MÚCSKOVÁ, Gabriela, doc. Mgr., PhD.
NÁBĚLKOVÁ, Mira, doc. PhDr., CSc.
NEMCOVÁ, Emília, PhDr., CSc.
NIŽNÍKOVÁ, Jolana, prof. PhDr., CSc.
OČENÁŠ, Ivan, PaedDr., PhD.
OLOŠTIAK, Martin, prof. Mgr., PhD.
OLOŠTIAKOVÁ, Lucia, Mgr., PhD.
OLŠIAK, Marcel, PhDr., PhD.
ONDRÁČKOVÁ, Zuzana, PaedDr.
ONDREJKOVÁ, Renáta, Mgr.

ONDREJOVIČ, Slavo, prof. PhDr., DrSc.
 ORAVCOVÁ, Anna, PhDr., CSc.
 ORAVCOVÁ, Adriana, PhDr.
 ORGOŇOVÁ, Oľga, prof. PhDr., PhD.
 PANČÍKOVÁ, Marta, prof. PhDr., CSc.
 PANOCOVÁ, Renáta, doc. Mgr., PhD.
 PATÁKOVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
 PATRÁŠ, Vladimír, prof. PaedDr., CSc.
 PEKAROVIČOVÁ, Jana, doc. PhDr., PhD.
 PETRUFOVÁ, Magdaléna, PhDr.
 PORUBSKÁ, Emília, PhDr.
 POVAŽAJ, Matej, PaedDr., CSc.
 PUKANEC, Martin, doc. Mgr., PhD.
 RAMŠÁKOVÁ, Anna, Mgr., PhD.
 RENDÁR, Lubomír, PaedDr., PhD.
 REŠOVSKÁ, Soňa, Mgr.
 RIPKA, Ivor, prof. PhDr., DrSc.
 RUŠČÁK, František, doc. PhDr., CSc.
 SABO, Róbert, Mgr., PhD.
 SABOL, Ján, prof. PhDr., DrSc.
 SABOLOVÁ, Oľga, doc. PhDr., CSc.
 SEDLÁKOVÁ, Marianna, doc. PhDr., PhD.
 SEJÁKOVÁ, Jana, PhDr., CSc.
 SKLADANÁ, Jana, doc. PhDr., CSc.
 SLANČOVÁ, Daniela, prof. PhDr., CSc.
 SOKOLOVÁ, Miloslava, doc. PhDr., CSc.
 SOTÁK, Michal, prof. PhDr., DrSc.
 SZYMCZAK-ROZLACH, Mariola, Dr., PhD.
 ŠEBESTOVÁ, Anna, PhDr.
 ŠEVČÍKOVÁ, Beáta, PhDr.
 ŠIMKOVÁ, Mária, PhDr. Ph.D.
 ŠIMON, František, doc. PhDr., CSc.
 ŠIMUNOVÁ, Dagmar, PhDr.
 ŠKVARENINOVÁ, Oľga, PhDr., CSc.
 ŠVAGROVSKÝ, Štefan, doc. PhDr., CSc.
 TOMAŠČÍKOVÁ, Slávka, doc. Mgr., PhD.
 TÓTH, Sándor János, PhD.
 TUŠKOVÁ, Tunde, doc., PhD.
 TVRDOŇ, Emil, doc. PhDr., CSc.
 TÝROVÁ, Zuzana
 UHRINOVÁ-HORNOKOVÁ, Alžbeta, PhD.
 URBANCOVÁ, Lujza, Mgr., PhD.
 VALENTOVÁ, Iveta, Mgr., PhD.
 VANČOVÁ, Iveta, Mgr.
 VAŇKO, Juraj, prof. PhDr., CSc.
 VILČEKOVÁ, Katarína, PaedDr. PhD.
 VOJTEKOVÁ, Marta, Mgr., PhD.
 VRLÍKOVÁ, Kristína, doc., PhDr., CSc.
 VUŽŇÁKOVÁ, Katarína, doc. Mgr., PhD.
 ZÁVODNÝ, Andrej, PaedDr., PhD.
 ZVONČEKOVÁ, DÁŠA, PhDr.
 ŽIGO, Pavol, prof. PhDr., CSc.
 ŽILÁKOVÁ, Mária, doc., PhD.

Zoznam členov SJS pri JÚLEŠ SAV v roku 2019

AUXOVÁ, Darina, PhDr., PhD.
 AVRAMOVOVÁ, Miroslava, PhDr.
 BALÁKOVÁ, Dana, doc., PhDr., PhD.
 BALÁŽOVÁ, Ľubica, Mgr.
 BALLEKOVÁ, Katarína, Mgr., PhD.
 BÁNIK, Tomáš, Mgr., PhD.
 BARTKO, Ladislav, doc. PhDr., CSc.
 BENKO, Vladimír, Ing., PhD.
 BÓNOVÁ, Iveta, PhDr., PhD.
 BÖHMEROVÁ, Adela, doc. PhDr., PhD., M.A.
 BUDOVIČOVÁ, Viera, doc. PhDr., CSc.
 BUGÁROVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
 BUZÁSSYOVÁ, Klára, PhDr., CSc.
 CADORINI, Giorgio, dott.
 ČMEHÝLOVÁ-RAŠOVÁ, Dominika, Mgr., PhD.
 DOBRÍKOVÁ, Mária, doc. PhDr., CSc.
 DORUĽA, Ján, prof., PhDr., DrSc.
 DUDOK, Miroslav, prof. PhDr., DrSc.
 DUDOVÁ, Katarína, Mgr., PhD.
 DUCHKOVÁ, Silvia, Mgr.
 ĎURČO, Peter, prof., CSc.
 ĎURNÍKOVÁ ONDRAČKOVÁ, Zuzana,
 PhDr., PhD.
 ĎUROVIČ, Lubomír, prof. PhDr., DrSc.
 DVORNICKÁ, Ľubica, Mgr.
 FERENČÍKOVÁ, Adriana, prom. fil., CSc.
 GAJDOŠOVÁ, Katarína, Mgr., Ph.D.
 GÁLISOVÁ, Anna, Mgr., PhD.
 GLADIŠ, Marián, PhDr., PhD.
 GLOVNÁ, Juraj, prof. PhDr., CSc.
 GREGOVÁ, Renáta, doc. Mgr., PhD.
 GRIGORJANOVÁ, Tatjana, PhDr., CSc.
 HABIŇÁK, Andrej, PaedDr., PhD.
 HANUDEĽOVÁ, Zuzana, doc. PhDr., CSc.

HAŠANOVÁ, Jana, PhDr.
 HÍREŠOVÁ, Alena, PhDr.
 HLADKÝ, Juraj, doc. PhDr., PhD.
 HLAVATÁ, Renáta, PaedDr., PhD.
 HONNEROVÁ, Barbora, Mgr.
 HORÁK, Emil, doc. PhDr., CSc.
 CHOCHOLOVÁ, Bronislava, Mgr., PhD.
 IMRICHOVÁ, Mária, doc. PaedDr., PhD.
 IVANČOVÁ, Lena, Mgr., PhD.
 IVANOVÁ, Martina, doc. Mgr., CSc.
 JANKOVIČOVÁ, Milada, PhDr., CSc.
 JANOČKOVÁ, Nicol, Mgr., PhD.
 JAROŠOVÁ, Alexandra, PhDr., CSc.
 JASINSKÁ, Lucia, Mgr., PhD.
 KAČALA, Ján, č. k. SAV, prof. PhDr., DrSc.
 KAPUSTOVÁ, Monika, Mgr., PhD.
 KÁZMÉROVÁ, Anita, Mgr.
 KIŠOVÁ, Jana, Mgr., PhD.
 KLIMOVIČ, Martin, PaedDr., PhD.
 KLINCKOVÁ, Jana, doc. PhDr., CSc.
 KOLENČÍKOVÁ, Natália, Mgr., PhD.
 KOLLÁR, Dezider, doc. PhDr., CSc.
 KONČALOVÁ, Jana, Mgr.
 KOŠKOVÁ, Mária, Mgr., CSc.
 KOVÁČOVÁ, Viera, doc. PhDr., PhD.
 KOVÁČOVÁ, Zuzana, PaedDr., PhD.
 KRALČÁK, Ľubomír, prof. PaedDr., PhD.
 KRÁLIK, Ľubor, PhDr., CSc.
 KRÁĽOVÁ, Zdena, doc., PaedDr., PhD.
 KRUPA, Viktor, PhDr., DrSc.
 KRŠKO, Jaromír, prof. Mgr., PhD.
 KUČERA, Ladislav, PhDr., CSc.
 LACKOVÁ, Marta, PaedDr., PhD.
 LALIKOVÁ, Tatiana, Mgr.
 LAUERSDORF, Mark
 LIGOŠ, Milan, prof. PaedDr., CSc.
 LIPTÁK, Štefan, PhDr., CSc.
 LIPTÁKOVÁ, Alžbeta, PhDr., CSc.
 LIPTÁKOVÁ, Ľudmila, prof. PaedDr., CSc.
 LOS IVORÍKOVÁ, Helena, Mgr.
 MACHO, Marián, Mgr., PhD.
 MAJCHRÁKOVÁ, Daniela, Mgr., PhD.
 MAKIŠOVÁ, Anna, prof. Dr.
 MIKLUŠ, Michal, prof. PhDr., CSc.
 MISLOVIČOVÁ, Sibyla, PhDr.
 MLACEK, Jozef, prof. PhDr., CSc.
 MOŠAŤOVÁ, Michaela, Mgr., PhD.
 MÚCSKOVÁ, Gabriela, doc. Mgr., PhD.
 NÁBĚLKOVÁ, Mira, doc. PhDr., CSc.
 NEMCOVÁ, Emília, PhDr., CSc.
 NIŽNÍKOVÁ, Jolana, prof. PhDr., CSc.
 OČENÁŠ, Ivan, PaedDr., PhD.
 OLOŠTIAK, Martin, prof. Mgr., PhD.
 OLOŠTIAKOVÁ, Lucia, Mgr., PhD.
 OLŠIAK, Marcel, PhDr., PhD.
 ONDREJKOVÁ, Renáta, Mgr.
 ONDREJOVIČ, Slavo, prof. PhDr., DrSc.
 ORAVCOVÁ, Anna, PhDr., CSc.
 ORAVCOVÁ, Adriana, PhDr.
 PANČÍKOVÁ, Marta, prof. PhDr., CSc.
 PANOCOVÁ, Renáta, doc. Mgr., PhD.
 PATÁKOVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
 PATRÁŠ, Vladimír, prof. PaedDr., CSc.
 PEKAROVIČOVÁ, Jana, doc. PhDr., PhD.
 PETRÁŠ, Patrik, Mgr., PhD.
 PETRUFOVÁ, Magdaléna, PhDr.
 POVAŽAJ, Matej, PaedDr., CSc.
 PUKANEC, Martin, doc. Mgr., PhD.
 RAMŠÁKOVÁ, Anna, Mgr., PhD.
 RENDÁR, Ľubomír, PaedDr., PhD.
 REŠOVSKÁ, Soňa, Mgr., PhD.
 RIPKA, Ivor, prof. PhDr., DrSc.
 RUŠČÁK, František, doc. PhDr., CSc.
 SABO, Róbert, Mgr., PhD.
 SABOL, Ján, prof. PhDr., DrSc.
 SABOLOVÁ, Oľga, doc. PhDr., CSc.
 SEDLÁKOVÁ, Marianna, doc. PhDr., PhD.
 SEJÁKOVÁ, Jana, PhDr., CSc.
 SKLADANÁ, Jana, doc. PhDr., CSc.
 SLANČOVÁ, Daniela, prof. PhDr., CSc.
 SOKOLOVÁ, Miloslava, doc. PhDr., CSc.
 SOTÁK, Michal, prof. PhDr., DrSc.
 SZYMCZAK-ROZLACH, Mariola, Dr., PhD.
 ŠEBESTOVÁ, Anna, PhDr.
 ŠEVČÍKOVÁ, Beáta, PhDr.
 ŠIMKOVÁ, Mária, PhDr. Ph.D.
 ŠIMON, František, doc. PhDr., CSc.
 ŠIMUNOVÁ, Dagmar, PhDr.
 ŠKVARENINOVÁ, Oľga, PhDr., CSc.
 ŠVAGROVSKÝ, Štefan, doc. PhDr., CSc.
 TOMAŠČÍKOVÁ, Slávka, doc. Mgr., PhD.
 TÓTH, Sándor János, PhD.
 TUŠKOVÁ, Tünde, doc., PhD.
 TVRDOŇ, Emil, doc. PhDr., CSc.
 TÝROVÁ, Zuzana
 UHRINOVÁ-HORNOKOVÁ, Alžbeta, PhD.

URBANCOVÁ, Lujza, Mgr., PhD.
VALENTOVÁ, Iveta, Mgr., PhD.
VANČOVÁ, Iveta, Mgr.
VAŇKO, Juraj, prof. PhDr., CSc.
VILČEKOVÁ, Katarína, PaedDr. PhD.
VOJTEKOVÁ, Marta, Mgr., PhD.

VRLÍKOVÁ, Kristína, doc., PhDr., CSc.
VUŽŇÁKOVÁ, Katarína, doc. Mgr., PhD.
ZÁVODNÝ, Andrej, PaedDr., PhD.
ZVONČEKOVÁ, DÁŠA, PhDr.
ŽIGO, Pavol, prof. PhDr., CSc.
ŽILÁKOVÁ, Mária, doc., PhD.